

Foi'a besericésca si scolastica.

Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Julia
si Fagarasiu.

Apare in 1 si 15 st. n. a fia-carei luni.

Abonamentele de cate 6 fl. v. a. pre anu se se adreséze
la tipografi'a seminariului gr. catolicu in Blasiu.

Manuscriptele si corespondintiele se se tramita francate
la redactiuni.

Anulu I.

Blasiu 1 Ianuariu 1888.

Nr. 7.

Partea besericésca.

Jubilenulu sacerdotalu alu Papei Leonu alu XIII.

(urmare si fine).

Din cele espuse pana acumu cetitorii „Foiei besericesei“ s'au potutu convinge pre deplinu, cà Româniile greco-catolice au avutu motive forte puternice, cându s'au hotaritu a luá parte la serbarea Jubileului sacerdotalu alu Santiei Sale Pap'a Leonu alu XIII.

Se vedemu in sa si modulu, in care ei au luatu parte la acést'a serbatóre uniuersala.

La propunerea Archiereilor Provinciei nóstre metropolitane, Româniile greco-catolice si-au aretatu mai inainte de tóte sântiemintele loru de iubire, alipire, veneratiune si supunere catra Parintele toturoru crestiniilor prin nesce subscrieri omagiale, cari in forma de albumu s'au tramisu deja de multu la Rom'a, si au causatu Santiei Sale o bucuria deosebita in ca inainte de a se incepe serbatorile jubilarie.

Afara de aceea fiindu cunoscutu, cà fiii beserice catolice au tramisu o multime de daruri pretiose Santiei Sale, cari tóte s'au asediatu in stralucit'a espositiune Vaticana, Româniile greco-catolice nu poteau remané fara a fi reprezentati si ei in aceea espositiune grandioasa. In sa fiindu-cà ei nu ar' fi fostu in stare se emuleze cu celelalte natiuni catolice din apusulu Europei in ceea-ce privesce valórea artistica si materiala a objectelor, ce le-aru fi potutu tramite la espositiunea Vaticana, de aceea, totu la propunerea Archiereilor, s'au hotaritu a tramite nesce objecte, cari desi nu au o valóre artistica si materiala deosebita, totusi simboliséza si representa aceea, ce este mai scumpu in ochii Româniloru. Este adeca cunoscutu, cà Româniulu pretiuiesce nespusu de multu ritulu seu orientalu, a

carni maiestate si stralucire a fostu laudata si recunoscuta de toti Pontificii Romani, si mai alesu de actualulu Pontifice Leonu alu XIII. Nu mai pucinu pondu pune Româniulu si pre limb'a lui stramosiéscá cá limba liturgica. Din caus'a acést'a fiii Provinciei nóstre metropolitane cu dragu au contribuitu la adunarea unei sume de bani, din care s'au procuratu pentru espositiunea amintita unu rëndu de vestminte sacre preotiesci pregatite dupa prescrierile ritulu grecescu, unu rëndu de vase sacre pentru sacrificiulu santei liturgie, si câte unu esemplariu din fia-care carte besericésca tiparita in limb'a românésca. Tóte aceste objecte au fostu primite cu bucuria in espositiunea Vaticana, unde in valórea loru modesta representa totu ce are Româniulu mai pretiosu: ritulu orientalu si limb'a stramosiéscá.

Totu odata Archiereii nostri au facutu dispusitiunile de lipsa, cá in diu'a de 1 Ianuariu 1888, cându Santi'a Sa Pontificele Leonu alu XIII si-va celebrá liturgi'a sa jubilaria, fia-care parochu se celebreze inaintea poporeniloru sei o liturgia solemná pentru sanetatea si indelunga viati'a Santiei Sale, cerëndu dela Parintele cerescu, cà tóte intentiunile sante si nobile ale capului vediutu besericescu se se indure a le duce in deplinire spre marirea si prosperarea santei beserice catolice.

In fine Româniile greco-catolice au ascultat cu placere vocea Archiereilor loru, cari i-au facutu atenti la spesele extraordinarie, ce le are Pontificele Romanu cu gubernarea besericeii intregi, si astu-feliu nu si-au pregetatu a contribuí si o suma mica de bani spre a se oferí Santiei Sale cá stipendiu pentru liturgi'a jubilaria. Acést'a suma este mica, ce e

dreptu, deca o consideram in sine si mai vertosu in raportu cu lipsele besericeii universale, dar' este mare, deca o consideram in raportu cu impregiarile si lipsele besericeii n. s. re greco-catolice, si pentru aceea ea areta destulu de limpede alipirea Romanilor greco-catolici catra Capulu besericeii catolice si interesulu lor viu pentru in florirea acestei beserice.

Amu facutu aceste jertfe — deca se potu numi jertfe — cu mare bucuria, si acest'a bucuria ar' fi fostu si mai mare, deca ele ar' fi intimpinatu, precumu ne asteptamu, aprobarea totororu Romanilor.

Inse nu asia s'a intemplat! „Telegrafulu Românu“ din Sibiu in locu se-si veda de trebile besericeii, pentru care militéza, in primul se delu 1/13 Septembrie 1887 Nr. 89 s'a amestecatu in trebile besericeii nostre greco-catolice, reprobându participarea besericeii unite la Jubileulu sacerdotalu alu Santiei Sale Leonu alu XIII, si in specie condannându colectele de bani, ce s'au facutu in archidiece's'a n. s. tra pentru Santi'a Sa. Multe indruga „Telegrafulu Românu“, si apoi termina cu cuvintele, ca acele colecte seamena cu „a cará apa in mare“, si de aceea „Românii greco-catolici, mai bine se adune bani pentru scólele si besericele din eparchi'a lor . . . si atunci voru dovedí, ca mai antaiu suntu români, apoi papistasi“.

Merita se ne oprimu pucinu la aceste asertiuni si la altele, cari se afla in numerulu citatu alu „Telegrafulu Românu“.

Ori-cine cunósce macaru din audite nepretiuitele colectiuni de picturi, sculpturi, manuscrise, anticitati, si alte obiecte, ce se conserva in salele Vaticanului; ori-cine cugeta la numerulu celu mare alu persóneloru aplicate pentru supraveghiarea acelor colectiuni, si la numerulu estraordinariu alu oficialiloru si dignitariloru besericesci, de cari Pap'a are lipsa in gubernarea besericeii universale, si pre cari i intretiene din casset'a sa propria, si-va poté face indata o idea despre sumele enorme, ce Pap'a trebue se le speseze in fia-care anu. Dupa-ce in sa Pap'a nu are nice avere inmobila, nice fonduri mari disponibile, de sine urméza, ca acele spese trebue se se acopere din contribuirile benevole ale credintiosiloru de pre tota suprafaci'a pamentului. De aceea cându si Romanii greco-catolici au contribuitu *de asta data* o mica suma spre acoperirea acelor spese, ei nu au caratu apa in mare, ci si-au implinitu o detorinta crestinesca facia de Capulu supremu alu Besericeii, pre care toti catolicii au obligatiunea morala de a-lu spriginí chiar' si cu jertfe materiale.

Deca Pontificele Romanu nu s'ar' folosi de colectele de bani românesci pentru latirea catolicismului in Români'a, Bulgari'a si Serbi'a, ci pentru întórcerea necrestiniloru din tota lumea la crestinismu, atunci

„Telegrafulu Românu“ „nu ar' avé cuvinte de a-i laudá prevederea si silinti'a, ce si-o dá, ca se corespunda inaltei sale chemári“. Se intielege de sine, ca tote acestea se afirma, pentru-ca se ni se arete, ca pre Pontificii Romani nu-i dóre de locu de sortea necrestiniloru, ci tota lucrarea lor ei si-o concentréza asupra crestiniloru necatolici, pre cari se nizuescu a-i aduce in sinulu besericeii catolice. Afe deci „Telegrafulu Românu“, ca Pontificii Romani totu-de-a-un'a au corespunsu acelei inalte chemári. Istori'a este marturia despre zelulu Papiloru in latirea crestinismului. In veaculu alu VI santulu Gregoriu marele a tramisu mai multi calugari in Britani'a, cari au intorsu pre Angli la credinti'a lui Christosu. In veaculu alu VII santulu Kilianu, care a fostu tramisu de Pap'a Conone, a increstinatu pre Franci. In veaculu alu VIII o mare parte din Germani'a s'a intorsu la crestinismu prin zelulu santului Bonifaciu, pre care-lu tramisese Pap'a Gregoriu alu II. In veaculu alu IX Papii au contribuitu la increstinarea Poloniloru, Daniloru si a Moraviloru. In veaculu alu XI s'au increstinatu Magiarii si apoi s'au intaritu in credinti'a catolica prin Episcopi primiti dela Pontificele Romanu. In veaculu alu XII Adrianu alu II inca inainte de a se sui pre scaunulu Santului Petru a increstinatu Norvegi'a. In tempurile mai recente numai misionarii tramisi de Papii dela Rom'a au latitu crestinismulu in Indi'a orientala, Japoni'a, Chin'a si in alte parti. Numai ei au tienutu si tienu *adeverate* misiuni in tote partile lumei spre a întórcé la lumin'a adeverulu evangelicu pre cei ce zacu in umbr'a mortei. Numai Pontificii Romani potu areta o multime de misionari, cari pana in dilele n. s. tre nu numai au intorsu o multime de necrestini la religiunea Domnului Christosu, ci asemenea santiloru apostoli si-au versatu chiar' si sangele pentru adeverulu religiunei catolice. Pentru nemicu pre lume nu au fostu Papii mai darnici, de catu pentru sustinerea acelor misiuni, cari duc civilisatiunea europeana intre cele mai barbare popóre de pre suprafaci'a pamentului. Ér' deca densii ar' fi fostu spriginiti, seau celu pucinu nu ar' fi fostu impiedecati in acest'a intreprindere de catra sectele crestine necatolice, atunci faci'a lumei ni-ar' presentá astadi o privelisce cu multu mai imbuecuratória.

Asia-dara „Telegrafulu Românu“ nu numai trebue se laude prevederea si silinti'a Papiloru in latirea crestinismului, ci deca ar' meditá seriosu asupr'a acestui fenomenu, ar' trebuí se vina la convingerea salutaria, ca n'ar' stricá, se-si schimbe stapânulu si se se puna in serviciulu altei cause.

„Telegrafulu Românu“ se supera pre Româniii greco-catolici, cându i vede, ca-si golescu pungile pentru Pap'a dela Rom'a, pre cându din „vestitulu Vaticanu nu s'a tramisu nici unu cruceriu“ pentru

besericile si scólele nóstre. Aste deci „Telegrafulu Român“, cã vestitul Vaticanu sacrifica cu multu mai multu pentru beseric'a si scól'a romãnesca greco-catolica, de câtu sacrificãmu noi pentru elu. Inca Pap'a Piu alu IX sustinea din casset'a sa propria mai multi alumni romãni in colegiulu Atanasianu din Rom'a, solvindu pentru fia-care câte o mia de franci pre anu. Actualulu Pontifice intretiene inca si mai multi romãni in numitul colegiu, si astu-feliu nu in decursulu pontificatulu seu, ci numai in decursu de doi ani a datu pentru noi o suma mai mare, de câtu este sum'a aceea de bani, ce amu dat'o si noi odata pentru elu. Bani Pontificali nu s'au datu, ce e dreptu, pentru zidiri besericesci si scolastice, dar' s'au datu pentru aceea, ce este temel'ia beserice'i si scólei romãnesci, pentru preoti buni si dascali buni. Déca noi amu contribuitu pentru Pap'a, si elu a contribuitu si contribue in continuu pentru noi, — fara a computá capitalulu spiritualu, ce l'am primitu totu-de-a-un'a dela elu, — pre candu „ortodoxii“ si-au jertfitu odinióra mosiile pentru nesce fanarioti nesaturati, dela cari ei nu au primitu nimicu, de câtu póte ur'a nedumerita in contr'a catolicismulu.

Indignatiunea „Telegrafulu Român“ ajunge la culme, candu se cugeta „cã cu banii adunati de pre valea Muresiului, a Ternaveloru si a Oltulu se voru intreprinde in Romãni'a, prin Bulgari'a si Serbi'a incercari fatale de a desbiná pre fiii unui si acelu poporu“, si cã chiar' si aci la noi adeca in Transilvani'a inca se va lucrá pentru realizarea unoru planuri atãtu de *pecatóse*. Dar' tóta indignatiunea „Telegrafulu Român“ este neintemeiata. Cãci déca Pap'a nice atatu nu capeta dela noi, câtu dà elu insusi pentru noi, nu precepemu, cum i voru mai remané bani romãnesci, pentru-cã se faca propaganda prin tierile amintite, si se-si realizeze *planurile pecatóse* de a întórce la catolicismu chiar' si pre domni dela „Telegrafulu Român!“. Inse se presupunemu, cã lucrulu chiar' asia stã, precumu dice „Telegrafulu Român“, cã adeca banii romãnesci „au se fia intrebuintiati pentru latirea catolicismulu in Orientu si inca tocmai poporul romãnescu este tient'a cea mai de-aprópe a uneltirilor Vaticanulu“, si se vedemu, cã óre poté-s'ar' justificá o astu-feliu de tendintia din partea Vaticanulu?

Domni dela „Telegrafulu Român“, carele este unu organu alu Metropoliei „ortodoxe“ din Sibiu, trebue se cunósca fórte bine, cã sãntii Parinti ai beserice'i grecesci din cele dintãiu veacuri, adeca din tempulu acelu, cându beseric'a orientala erã unita cu beseric'a Romei, au combatutu cu celu mai infocatu zelu si cu cea mai mare necrutiare tóte sectele si schismele, cari s'au ivitu in sinulu beserice'i catolice.

Este destulu a cetí viati'a si scrierile santiloru Parinti: Ireneu, Atanasiu, Cirilu Ales., Joanu Gura-de-auru, Basiliu, Gregoriu Nazianzenulu, pentru-cã se ne convingemu despre acestu adeveru. Acesti barbati sãnti si altii nenumarati s'au espusu chiar' si celoru mai mari persecutiuni, numai cã se póta stírpí eres'ia si schism'a dintre crestini, si se aduca pre cei retaciti in sinulu beserice'i catolice. Asia-dara pentru acei barbati vrednici nu erã totu un'a beseric'a catolica cu beseric'a Arianiloru, Nestorianiloru, Eutichianiloru, Acacianiloru, Donatistiloru si altoru secte, ci ei pre toti voiau se-i duca in sinulu acelei beserice, pre care o numiau: *μία, αγία, καθολική και αποστολική Εκκλησία*. Toti acesti sãnti Parinti déca ar' traí in dilele nostre, ar' combate totu cu acelu zelu sectele si schismele, cari esista acumu intre crestini, fia acelea luterane, calviniane, sociniane, anglicane, ori fotiane. Ii de securu nu ar' fi de parerea „ortodoxiloru“ dela „Telegrafulu Român“, dupa a caroru invetiatura minunata „nu este o singura beserica crestina, care se nu propage invetiaturele sublime ale lui Christosu“. Nu ne permite spatiulu acestei foi a demustrá, ce consecintie absurde s'ar' poté trage din acést'a asertiune „ortodoxa“, si ce batjocura contine aceea pentru Fiulu lui Domnedieu. De aceea ne marginimu numai a constatá, cã atunci, cându „Telegrafulu Român“ esprima astu-feliu de convingeri, aréta, cã elu in calitatea sa de organu alu Metropoliei ortodoxe din Sibiu nu mai calca pre urmele santiloru Parinti din cele dintãiu optu veacuri ale beserice'i adeverate, si astu-feliu atãtu elu, câtu si cei de o convingere cu elu nu mai forméza nici o continuitate de doctrina si de principie cu beseric'a cea intru adeveru ortodoxa, ci au esitu cu totulu din sinulu ei. Din contra candu Pap'a se nizuesce a stírpí eresie si schismele din dilele nostre, elu calca pre urmele santiloru parinti ai beserice'i grecesci, si astu-feliu aréta, cã atãtu elu câtu si cei ce stau uniti cu elu, suntu si astadi in continuitate de doctrina si de principie cu beseric'a din cele dintãiu optu veacuri, si astu-feliu constituescu beseric'a cea adeverata alui Christosu, carea totu-de-a-un'a a lucratu si in poterea misiunei sale a trebuitu se lucre cu armele adeverulu, prin misionari si prin alte midilóce legitime pentru latirea crestinismulu si pentru stírpirea eroriloru si imparechiariloru dintre crestini. Pap'a tiene si astadi invetiatur'a santulu Augustinu, carele astu-feliu vorbiá in faci'a Episcopulu donatistu Emeritu: „Afara de beseric'a catolica tóte poté se le aiba Emeritu, numai mãntuirea nu. Póte avé onóre, poté avé sacramentu, poté cantá aleluia, poté respunde aminu, poté tiené Evangeliulu, poté avé credint'ia in numele Tatalu si alu Fiulu si alu Spiritulu santu, si o poté si predicá, dar' nicairi nu-si va poté affá

mantuirea, decâtu in beseric'a catolica ¹⁾“. Acést'a invetiatura a fostu aprobata si de Conciliulu Constantinopolitanu alu II dela anulu 553, unde se dîce: „cà intru tote urmâmu pre sântii invetiatori ai santei beserice alui Domnedieu, Atanasiu, Hilariu, Basiliu, Gregoriu Teologulu, Gregoriu Nissenulu, Ambrosiu, Augustinu . . . , si tôte celea ce suntu scrise de ei cu privire la credinti'a cea adevărata si la condamnarea ereticiloru, le admitemu“. Inse fiindu-cà „ortodoxii“ de astadi se lauda fôrte multu cu doctrin'a celoru dintaiu 8 concilie, credemu, cã Telegrafulu Român^u nu va poté avé nici o esceptiune in contra doctrinei santului Augustinu aprobate de unulu din acele concilie. Er' stându lucrulu astu-feliu, nimenea nu va poté osindî tendinti'a Papei de a întôrce in sinulu besericeii catolice pre toti ereticii si schismaticii, chiar' si candu acesti'a ar' fi Români. Cã ôre fire-ar' folositoria acést'a întôrccere pentru Romani si din punctu de vedere nationalu? e o cestiune ce in „Foi'a besericésca“ si intre impregiurarile actuale noi nu o potemu discutá, desi suntemu convinsi, cã o astu-feliu de întôrccere numai spre binele tuturoru Romaniloru ar' poté se fia.

Dar' fia linisciti domnii dela „Telegrafulu Român^u“ cã lupt'a intreprinsa printre Români in favorulu catolicismului, de carea atatu de tare se temu densii, nu va avé succesu, nici in Bucuresci, nici in Sibiiu, de-ôre-ce contrarii catolicismului dispunu de nesce arme fôrte puternice, oneste si leale! Candu unu preotu român^u greco-catolicu, care are intentiunea se intemeieze o parochia greco-catolica pentru Românii greco-catolici asiediatu in Bucuresci, a voitu se tiena la Atenen unu discursu scientificu, si nu religiosu, despre inteliginti'a omenésca, prin care voiá se combata erorile materialismului, ce subsapa fundamentele atatu ale besericeii „ortodoxe“, catu si ale besericeii catolice, acei contrarii au insultatu pre amintitulu preotu in unu modu atátu de neomenosu si scandalosu, in câtu ar' cugetá omulu, cã astu-feliu de lucruri nu s'au intemplatu in Bucuresci, centrulu culturalu alu Româniloru, ci in Vine acum^u „Telegrafulu Român^u“ si sustiene, cã prin barbari'a si nedreptatea comisa facia de acelu preotu inofensivu „nerusinarea a fostu plesnita in facia“. Déca din astu-feliu de otielu suntu faurite armele „ortodoxiloru“ din Sibiiu si Bucuresci, atunci i asigurâmu, cã o voru duce fôrte departe!

Nu vomu mai obosi de asta-data pre cetitorii nostri si cu alte principie desvoltate de „Telegrafulu Român^u“ in numerulu citatu, ci ne rezervâmu a reveni asupr'a loru, de-ôre-ce cuprindu grave acuse asupr'a besericeii unite. Er' acum^u se ne aducemu aminte, cã tocmai astadi, candu apare numerulu presentu alu „foiei besericesci“, Santi'a Sa marele

Pontifice Leonu alu XIII celebréza liturgi'a sa jubilaria incungiuratu de cei mai alesi si devotati credintiosi ai sei, intre cari se afla si archiereii provinciei nostre metropolitane. Se ne unimu asiadara rogatiunile nôstre cu rogatiunile pie ale Santiei Sale si ale Archiereiloru nostri, si se ceremu dela Parintele indurariloru, cã pentru meritele Mielului nevinovatu, ce i se oferesce de Capulu besericeii sale, se se indure si milostivésca a luminá mintile si a moiá animele tuturoru crestiniloru, pentru-cã toti se véda necesitatea de a efeptu'i ceea-ce in tôte dilele ceremu in sant'a liturgia prin cuvintele: „pentru unirea tuturoru Domnului se ne rogamu“.

Dr. Augustinu Bunea.

ODA

cu ocasiunea jubileului sacerdotalu al gloriosului Pontifice Leonu XIII.

La tine cu ardóre se 'ndrêpta a mea privire
O, Roma prea vestita de gloriei, de marire!
Unit in cugetare la Tibru stau in loeu,
Unde alui valu de tine naréz'a 'n doru, cu focu,
Unde o lume 'ntréga ca 'n timpii de demultu
Rostesce salutare, depune al seu tribut.

Ca stânc'a neclatita — tu plina de mândrie
Ai induratu fortune si ori ce vijelie
Si optsprediece vécuri decandu sau stracoratu
Acvil'a ta triumfari in lume a seceratu
Intóna a mea Musa si tu dar adi cu amoru
Unu cântu solemn^u si veselu unu viersu resonatoriu!

O di de bucuria, ferice, prea marétia,
Sositu-ne-a plapânda, cu magic'a -i dulcétia,
In ânimi vedu aprinsu alu iubirii sacru focu,
Splendórea cea strabuna adi in minte mi o revocu
Poporele mai tote alu salvarii limanu
Aflatu'au la Rom'a, la vechiulu Vaticanu.

Pre mine inca dorulu adi dulce me avénta,
Acolo unde ceriulu albastru me încânta.
Acolo unde pre totu pasiulu poti reafá
O scumpa suvenire, ce 'n veci no poti uitá —
Unde ori si ce columna ti-spune 'n tonu placutu
De glori'a stravechia a timpului trecutu.

Acolo sta si acum in lauri de marire
Urmasiulu lui Sântu Petru, ce 'mparte cu iubire
Doctrin'a moscenita, acelu daru pretiosu
Primitu ca o arvuna dela Domnulu Christosu;
Devis'a -i e divina si catu elu va custá:
Nu va 'nctá Sionulu prin seclii a triumfá.

Poporele falose si multu infricosiate
Ascunse unde-su ele tacute, seuitate?
Avarii, Longobardii, Gepidii martiali,
Si altii multi ce 'n lume traiáu totu triumfali?
Aloru nume din cartea vietii e lapadatu
Alui Sântu Petru scaunu e totu neclatinatu!

Peritau Arianii ce atâte plagi fatale
Adusau preste naea lui Christu cu 'nversionare!
Sau stiusu Monotelitii, tiranii din Byzantiu,
Cari insirau crestinii ca pe sclavi in lantiu!
Dar ceriulu cu 'ndurare in urma ne-a trimisu
Realisarea suava al auriului visu.

¹⁾ S. Aug. serm. ad caesariensis Eccl. plebem, n. 6.

Ce timpuri fericite erau acele odata
 Cand toti crestinii avéu o viétia multu curata;
 Pe aloru budie sânté unu zimbetu stralucé,
 Cand mortea cea martira for' pregetu le sosé.
 Priviti la catacombe acolo-su dieci de mii
 Aloru candidé umbre ne sunt vii marturii!

Gemén ca si helotii de furi'a barbara
 Acei ce 'n sânta lege traiáu in aloru tiéra,
 Ca Harpii ne 'ndurate spre ei gâdi, sbiri vinéu,
 Necunoscându crutiare candu cruðu i prigonéu;
 Aloru sânge sântu inse seméntia a devenitu,
 Mii crestini in locul unu a resaritu!

In dar Trajanu, Nerone si ai loru soci cu 'nganfare
 In vanu pagâni,eretici juratau resbunare —
 Ignatiu, Origene, sublimulu Ciprianu —
 Cu aloru eroi de cruce Iustinu, Tertulianu:
 Fidele sentinele remasau ne 'necetatu,
 Aloru voce divina mirabilu a sunatu!

Ilustre Pontifice! Tu tare in credintia!
 Cucernica milliône alu teu nume lu pronuntia;
 Din polu in polu pamentulu resuna necurmatu
 De cânturi rapitóre la Tatalu celu prea 'naltu —
 Câci si tu dregi for' téma ca unu martiru indieitu
 A ta turma enorma ce Christu ti-a daruitu.

Salute dara tie! Christosu cu prisosintia
 Spre multi buní ani lungésca a ta scumpa viétia;
 Alu teu dragu jubileu cand adi lu-serbatoresci
 Cu binecuvéntare pre noi se ne primesci
 Ah, stinga-se a ta jale, vrasimasii-ti ne 'mpacati,
 Ca visulu unei umbre, ca norii resfirati!

Adalbertu Pitucu.

Ceva despre fabul'a papisei Joana

de Dr. Victoru Szmigelski.
 (Urmare).

Istori'a lui Benedictu III adevératu cà e scurta
 si abia cuprinde doi ani si diumetate, dara ea cu tote
 acestea are o notorietate, care nu din vin'a ponti-
 ficelui, ci din vin'a altor'a a avutu urmarile cele mai
 triste pentru beseric'a lui Christosu. In cei doi ani
 si diumetate ai pontificatului lui Benedictu III cadu
 adeca eveniminte de acelea de ale istoriei bizantine,
 cari au lasatu pentru tote vécurile urmatorie urmele
 cele mai fatale. Dupa ce partea acést'a din istori'a
 imperiului bizantin si a patriarchatului Constantino-
 politanu e pentru noi de mare interesu nu numai din
 punctulu de vedere alu temeí nostre, ci cu multu
 mai vertosu din unu altu punctu de vedere, vomu
 considerá evenimintele acelea intr'o forma catu se
 póte de pragmatica si critica urmandu documintele
 contemporane si vomu conchide apoi din considerarea
 acést'a la imposibilitatea istorica a papisei. Eveni-
 mintele acelea fatale au fostu

5. *Esauctorarea patriarchului Ignatiu si antai'a
 ridicare a lui Fotiu in scaunulu patriarchalu alu
 Constantinopolei.* In anulu 842 mori imperatulu bi-
 zantinu Teofilu, celu mai de pre urma imperatu icono-

clastu, lasandu pre soci'a sa in veduvia cu patru
 orfani minoreni, trei fete si unu fetioru de trei ani,
 care cá imperatu portá numele Michailu III. Starea
 interna si esterna catu se póte de desolata a imperiului
 pretindeá o guvernare forte prudenta. La inceputu
 tieneá pí'a imperatésa veduva Teodor'a frenele guvernarei
 si o faceá acést'a cu destula prudentia. In data la ince-
 putulu guvernarei sale a manifestatu dens'a prudenti'a
 acést'a prin ace'a, cà conchiamandu in anulu 842
 unu conciliu la Constantinopole a pusu pentru totu
 de un'a stavila iconoclasmului si intru aducerea a
 minte a acestui faptu a introdusu serbatoarea orto-
 docsiei, care de atuncia se tiene in beseric'a resaritului
 in dominec'a antaia a paresimeloru.

Consilierii cei mai de frunte ai imperatesei erau
 Manuilu magistrulu séu prefectulu militiei, logotetulu
 (cancelariulu) Teoctistu, precum si fratele Teodorei,
 patriciulu Bard'a. Intrigeloru lui Bard'a le-a succesu
 inse acusi, se faca pre Manuilu se se retraga dela
 putere. Acum se pareá, cà cuventulu lui Teoctistu e
 decidiatoriu, si imperatés'a si sustieneá pre logotetulu,
 pentru-cà 'i cunosceá credinti'a. Bard'a vedea deci,
 cà prin uneltiri nu va poté ajunge, cà sor'a sa se
 subtraga rivalului seu Teoctistu grati'a, si pentru ace'a
 incepù, se-si cóca intr'altu tipu planurile sale cele
 ambitiose. Se desvoltá acum o lupta pentru frenele
 guvernarei, si din lupt'a acést'a esí Bard'a dupa cati-va
 ani invingatoriu asupr'a sorei sale, pentru-cà densulu
 'si urmariá scopulu cu o astutia si statornicia dia-
 volésca si nu simtiá nici unu scrupulu, candu avea
 se-si aléga midilocele. Midiloculu celu mai insemnatu
 alu lui Bard'a a fostu acel'a, cà a inceputu a se
 apropiá de tinerulu Michailu III, a trai cu densulu
 in relatiune intima si a i-se oferí de povatuitoriu.
 Acusi 'si castigá asupr'a nepotului seu o influintia cu
 multu mai mare, decatu cum aveá imperatés'a mama.
 Éra la influinti'a acést'a a ajunsu Bard'a prin o pur-
 cedere, cu care si unu demonu s'ar' fi potutu mandri
 in aintea semeniloru sei. Elu a aruncatu adeca pre
 nepotulu seu pre nesimtite in catusiele desfrenarei si
 l'a prefacutu pre calea acést'a in o unélta, carea
 densulu o poteá apoi folosi dupa placu. Abia esise
 tinerulu imperatu din anii nepreceperei, si si-a si
 castigatu sub conducerea unchiului seu conumele Be-
 tivulu (*Μεθύσις*). Pre langa ace'a urmariá Bard'a
 scopulu seu si prin midiloce mai directe. Elu se
 siliá adeca a stinge in nepotulu seu pre incetulu si
 iubirea fiésca si a stirpi dintr'ensulu tota increderea
 in bunavointi'a imperatesei mame.

Pre tempulu, candu Bard'a 'si incepuse deja in
 giurulu tinerului imperatu uneltirile sale, adeca in
 anulu 846 scaunulu patriarchalu alu Constantinopolei
 deveni vacautu prin repausarea patriarchului Metodi.
 Clerulu besericeí din Constantinopulu ascultandu de

sfatulu calugariloru celoru mai cu védia, precum si de celu alu píei imperatése a alesu atuncia de patriarchu cu o gura si cu o inima pre calugarulu Ignatiu, care pre atuncia conduceá manastirea lui Satiru. Imperatés'a Teodor'a observandu datin'a stravechia a trimisu in data dupa alegere la Rom'a in numele seu si alu fiului seu o legatiune, care se substérna pontificelui Leo IV decretulu de alegere dimpreuna cu aclusele indatinatése si se aduca de acolo intarirea nou alesului patriarchu. Scrisorea imperatésca preamariá virtutile cele frumose ale lui Ignatiu si adeveriá, cá alegerea lui a decursu asia, precum prescriu canonele. Totu astufeliu se dechiarara intr'o scrisore si episcopii cei ce erau atuncia adunati in Constantinopolu¹⁾. Pre bas'a acestoru documinte si adeverintie scaunulu apostolicu a si recunoscutu fara intardiare pre noulu patriarchu.

Patriarchulu Ignatiu se si nevoiá din tote poterile, se satisfaca asteptariloru. Elu erá seriosu si blandu de o data si se siliá a implini facia cu mari si mici, cu avuti si seraci de o potriua tote detorintiele, cari i-le impunea oficiulu archierescu²⁾. Dara facia cu o aula atatu de desfrenata cá si cea a lui Michailu III unu archiereu conscientiosu trebuia curendu se ajunga in o positiune grea preste mesura, si acést'a cu atatu mai vertosu, cu catu desfrenulu si ireligiositatea imperiului si a aulei imperatésce luá sub scutul lui Bard'a dimensiuni din ce in ce totu mai mari.

Dara Ignatiu mai aveá a fara de ace'a in data dela inceputulu patriarchatulu seu inimici chiaru si intre episcopi, si acesti inimici acusi 'lu urmariu cu uneltirile loru. Cati va episcopi si calugari fiindu adeca impintenati de ambitiune si de dorulu de a ajunge la influentia si la cáarma se ridicara acusi asupr'a lui Ignatiu si indreptara asupr'a lui atacuri necontentite³⁾. Celu mai de frunte dintre inimicii acesti'a ai lui Ignatiu erá Gregoriu Asbest'a, metropolitulu Siracusei din Sicilia. Caus'a urei, ce o nutriá Gregoriu asupr'a lui Ignatiu, nu se póte lamuri pre deplinu. Se pare, cá si Gregoriu a fostu unulu dintre acei prelati consacratu de patriarchulu Metodi, a caroru consacrare dupa parerea multor'a dintre episcopi si archimandriti s'a intemplatu in contr'a canneloru, pentru-cá nu i-a premersu examinarea in de ajunsu a candidatiloru. Se póte cá chiaru si Ignatiu s'a fostu tienutu de oponentii acei'a si a fostu pretinsu, cá cei ce aveau se se inaltie la demnitati

besericesci, mai antaiu se se examineze cu o severitate mai mare. Scimu adeca atat'a, cá pre Ignatiu mai tardiu inimicii lui 'lu invinuiu cu ace'a, cá densulu ar' fi derogatu premergutoriului seu Metodi si pentru ace'a ar' fi asemenea unui ucigasiu de tata⁴⁾. Siracusanulu pre langa ace'a va fi comisus si insu-si unele vatemari de ale canneloru, cari voru fi fostu apoi lui Ignatiu de ajunsu, cá se purcéda in contr'a lui. Intre altele se vede, cá Gregoriu Asbest'a a asediatu fara scirea si invoierea patriarchulu pre unu Zacharia in scaunulu episcopescu alu Taorminei de pre insul'a Siciliei⁵⁾. Mai de parte Gregoriu insocitu de episcopii Petru de Miletu si Fulampiu de Apame'a a facutu chiaru si ace'a, cá s'a opusu promotiunei lui Ignatiu la patriarchatu, si la consacarea acestui'a scolandu-se asupr'a lui 'la numitu unu lupu, care cérca, se intre in beserica in contr'a canneloru⁶⁾. Acestea tote voru fi indemnate pre Ignatiu, se urdiesca unu procesu criminalu in contr'a lui Gregoriu si a sociloru lui⁷⁾.

Dara Gregoriu si cei doi soci ai lui nu bagara in séma purcederea acést'a a patriarchulu, ei organisara acusi o adeverata schisma in contr'a lui. Patriarchulu recurgeá la tote midilocene, cari i-aru fi potutu induplecá la supunere,⁸⁾ dara in desiertu. In desiertu 'i citá in aintea sinodulu seu⁹⁾. Ei nu aveau grigea canneloru si a sinodeloru, ci se siliu din resputeri se aduca pre Ignatiu in suspiciune la poporu si mai alesu la puternicii dilei⁷⁾. Ignatiu nu mai avu deci, ce se faca, decatu se tiena unu sinodu, in care Gregoriu fu acusat cu schisma si cu alte crime, si dupa ce s'a aflatu de vinovatu, fu depusu din archiepiscopia. Sinodulu acést'a s'a tienutu in anulu 854⁸⁾.

Inse Gregoriu Asbet'a dechiará acum sentinti'a acést'a de necanonica si apelá la scaunulu apostolicu, si o facu acést'a provocandu-se la canonele aduse in conciliulu din Sardie'a (343), prin cari scaunulu

¹⁾ Anastas. Praef. in concil. VIII (Mansi XVI. 3): quod Patriarcha Ignatius derogator esset Methodii et idcirco quasi parricida habendus.

²⁾ Symeon. Mag. de Mich. et Theod. c. 32 p. 671 ed. Bonn. 1838: *διὰ τε πολλὰ ἄλλα καὶ διὰ τὸ παρ' ἐνοχίαν χειροτονῆσαι Ζαχαρίαν, τὸν τοῦ πατριάρχου Μεθοδίου πρὸς Ῥωμαίων ἀποσταλέντα πρεσβύτερον.* Nicol. I. ep. 11. «Innumerabilium» (Mansi XV. 263): Primum quidem, quoniam quando Zacharias, qui se praetendebat Episcopum etc.

³⁾ Nicet. I. c. p. 232.

⁴⁾ Anastas. I. c. p. 23: Sane restiterunt hujus (Ignatii) promotioni quidam pauci episcopi, inter quos erat Gregorius Syracusanus, eo quod eos propter diffamata et publicata nonnulla crimina in sacerdotio rite ante refractionem in eos illati iudicii se non posse recipere canonica sit ac miti ratione profatus; propter quae, quia illa satisfactione non abluerunt, merito postea ab eo et synodo abdicati sunt.

⁵⁾ Nicet. I. c.

⁶⁾ Styliani Neocaes. ep. (Mansi XVI. 428): *οὗς ὁ πατριάρχης οὗτος πλειστάκις συνοδικῶς προσκαλεσάμενος καὶ ὄσον ἔδει θεραπείας αἰώσας — θεραπεῦσαι οὐκ ἴσχυσε.*

⁷⁾ Nicet. I. c. p. 232 ar.

⁸⁾ Conc. Ignat. an. 854 (Mansi XIV. 1029—1032); Styl. I. c.; Nicol. I. ep. 9. «Quanto majora» (Mansi XV. 325. 228).

¹⁾ V. Nicol. I. ep. 5 «Serenissimi» ad Mich. an. 862.

²⁾ V. Nicet. Vita s. Igu. (Mansi p. 221. 224).

³⁾ Libell. synod. Pappi n. 148. (Fabric. Bibl. gr. XII. 417 ed. Harl.): *καθ' οὗ φιλαρχίας κερδοξίας ἐπίσκοποι τινες καὶ μονάζοντες κουφίζονται οὐ μετρίως χρόνῳ μακρῷ ἰσθασίαν.* Nicol. I. ep. 1. (Mansi XV. 159): quidam invidiae facibus accensi et superbiae fastu arroganter elati.

Romei a fostu recunoscutu de foru supremu de apelare ¹⁾. Pap'a Leo IV primindu apelarea lui Gregoriu invitá pre patriarchulu Ignatiu, se espuna motivele sentintiei sale sinodale, ce a adus'o asupr'a lui Gregoriu, si se substérna prin unu delegatu actele procesului ²⁾. Lucrulu se traganá, pana ce mori Leo IV. Dara totu asia a purcesu si Benedictu III in caus'a acést'a. Si densulu voia se asculte amendoue partile ³⁾, si amaná sentinti'a, pana candu starea lucrului nu se lamuria pre deplinu prin substernerea actelor. Traganarea acést'a a tienutu multu tempu, precum se vede din tanguirea amara a pontificalui Nicolau I, care a avutu parte se véda urmarile triste, cari le-a avutu traganarea acést'a binevoitoria a antecesoriu sei Leo IV si Benedictu III ⁴⁾.

Traganarea acést'a a causei lui Gregoriu Asbest'a e unu faptu istoricu, a carui cause le potemu aflá destulu de usioru. Ignatiu a cerutu dela Benedictu III intarirea sentintiei sinodale fara de a substernere actele procesului, si chiaru nici dupa ace'a nu s'a grabitu cu substernerea loru. Pentru acést'a mai tardiu inimicii lui l'au si inviuitu cu ace'a, cá densulu de locu nu ar' fi voitu se primésca o scrisore a lui Benedictu III ⁵⁾. Se vede cá densulu in caus'a acést'a nu a purcesu chiaru corectu si astufeliu se temeá, cá nu cumva de odata cu intarirea sentintiei sinodale

¹⁾ Nicol. I. ep. 9 l. c. p. 225; Styl. I. c.: *ἐκείνοι δὲ γράματά τε ἀπέστειλαν καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν τριζαῦτα ἀγιώτατον πάτριον Ῥώμης, τὸν μακάριον Λέοντα, ζητοῦντες τὴν παρ' αὐτοῦ ἐκδίχθαι ὡς δῆθεν ἠδικημένοι;* Nicol. I. ep. 11 l. c. p. 263: *Primum quidem, quoniam quando Zacharias, qui se praetendebat Episcopum, ex parte Syracusani Gregorii et collegarum ejus Apostolicam Sedem adiit, eorum deposcens renovari iudicium, hos se in appellatione canones et eos, a quibus missus exstiterat, fuisse secutos aiebat.*

²⁾ Styl. I. c.: *καὶ ὁ Πάπας πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰγνατίου ἔγραψεν ἀξίων ἀποστείλαι τινα ἐκ προσώπων αὐτοῦ πρὸς τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην, ὡς ἂν δι' αὐτοῦ ἀναμάρτη τὰ περὶ τοὺς σχισματικοὺς ἐκείνους.*

³⁾ Nicol. I ep. 9 l. c.: *Et ut Apostolica Sedes in ejus damnatione consentiret, ab ipso consecrator nostro (Ignatio) postulata est. Sed decessores mei h. m. Leo ac Benedictus Sedis Apostolicae moderamina servantes noluerunt sic unam partem audire, ut alteri parti nihil penitus reservarent; unius quippe mediator non est.*

⁴⁾ Nic. I l. c. p. 228 ur.: *Undique perpendite, quantum nos nunc Ignatio debitores sumus, qui sibi obstaculum et inimicis ejus facti sumus umbraculum; quamvis nos (Apost. Sedes) non ideo iudicium eorum distulerimus, ut ei nocendi jacula praepararent, sed ut sic sententia in hos prolata valetudinem haberet, ut a nobis examinatio praecederet. — Quod praedicti pontifices (Leo et Benedictus) utrique parti aequitatem servantes et utriusque lateris audientiam postulantes, Ignatii non firmando sententiam, imo vero interim infirmando inimicis ejus quodammodo manum porrexerint. — Quoniam et praefati decessores nostri, Leo scilicet et Benedictus, si tale quid diebus eorum Gregorius vel complices ejus patrascent, videlicet ut abusi tanto compassionis et patientiae Sedis Apostolicae circa se beneficio in Ignatium manus suas injecissent, — profecto eos, tanquam ministros inquietudinis et ipsos se sole clarius obnoxios ostendentes, sine quavis retardatione protinus condemnassent et tantum piaculum impietatis eorum destruere ardentissime studuissent. Cf. Nicol. I ep. 11 «Innumera-bilium» l. c. p. 259.*

⁵⁾ Hadrian. II ep. ad Ign. (Mansi XVI. 52): *Accusationem texuerunt aemuli tui, opinantes videlicet, tanquam in contemptum rev. mentionis P. Benedicti erectus in contumeliam illius nec epistolam ejus suscipere, dicti Dioscori more, consenseris.*

se-i sosésca si densului o infruntare din Rom'a. Pote cá densulu a executatu sentinti'a ace'a si a conferitu altui'a archiepiscopoi'a Siracusei fara de a mai asteptá, se véda, ce resultatu va avé apelatiunea, ce a facut'o Gregoriu Asbest'a la Rom'a. Pap'a Nicolau I in epistol'a sa din anulu 865 numesce adeca si pre unu Teodoru de Siracus'a intre episcopii, cari aveau, se se infacisiceze in Rom'a cá representanti ai lui Ignatiu ¹⁾. Pre acestu Teodoru l'a asiediatu Ignatiu in scaunulu metropolitanu alu Siracusei fara indoiéla mai inainte de caderea sa intemplata in anulu 857, si astufeliu e forte probabilu, cá schimbarea acést'a a facut'o patriarchulu deja in data dupa ce l'a esauctoratu pre Gregoriu Asbest'a. Si acum Ignatiu sciá prea bine, cá Asbest'a va fi descoperitu Papei purcederea acést'a necanonica a patriarchului, precum a si descoperit'o intru adeveru ²⁾. Astufeliu si Ignatiu aveá se se téma de sentinti'a Scaunului apostolicu, si pentru acést'a se sfiá a substernere actele procesului.

Éra de alta parte si Benedictu III aveá cause destulu de importante, pentru-cá se nu grabesca cu aducerea sentintiei. In ainte de tote scimn, cá Benedictu nu voia se se abata dela usulu Scaunului apostolicu de a aduce sentintia numai dupa ce s'au ascultatu partile amendoue si dupa ce s'a examinat de ajunsu decurgerea de pana aci a procesului. Pentru ace'a pretindeá si asteptá densulu substernerea actelor ³⁾. Afara de ace'a trebue se avemu in vedere, cá positiunea Scaunului apostolicu facia cu procesulu lui Asbest'a urditu si pertractatu in Constantinopolu erá forte delicata. Dismembrarea Siciliei de catra patriarchatul Romei a implinit'o in anulu 733 imperatulu bizantinu Leo III, si ea erá factica si pre tempulu lui Benedictu III. Dara indreptatirea acestui faptu nu a recunoscut'o Scaunulu apostolicu nici candu, ci din contra de cate ori i-se oferia numai ocaziune, totu de un'a reclamá dela aul'a bizantina jurisdictiunea patriarchala asupr'a Siciliei ⁴⁾. Benedictu III de securu nu a abdisu de dreptulu la jurisdictiunea acést'a, ce se vede de acolo, cá Nicolau I, care i-a fostu urmatorulu nemidilocitu, inca a reclamatu dreptulu acest'a ⁵⁾. Desi trebuiá deci Benedictu, se tolereze faptulu acelei dismembrari si se tréca cu vederea nedreptatea, care se cuprindeá intr'ens'a, a voitu totusi, se purcéda in continuitate cu antecesorii sei si se pretinda in casulu acest'a, cá procesulu se se substérna la Rom'a, si aci sentinti'a se se modifice, déca schimbarea ei s'ar' aflá a fi de lipsa, dupa ce se va fi examinat caus'a. Benedictu III nu a avutu deci nici o cauza de a

¹⁾ Nicol. I. ep. 8. l. c. p. 211.

²⁾ Nicol. I. ep. 9. l. c. p. 228.

³⁾ V. mai susu Nicol. ep. 9.

⁴⁾ V. p. es. Hadr. I. ep. «Deus qui dixit» (Mansi XII. 1077 XIII. 536).

⁵⁾ Nicol. I. ep. 2. l. c. p. 167.

grabí cu sentinti'a, ci a avutu din contra cause destulu de insemnate, cá se purcéda in caus'a acést'a cu multa precautiune si mai incetu.

Benedictu neprimindu actele procesului dechiarà pre Asbest'a si pre socii lui de o cam data numai de suspinsi¹⁾, éra deciderea causei o amanà, pana candu voru fi sositu si se voru fi esaminatu actele²⁾. Dara Gregoriu capetandu scire despre ace'a, cà procesulu lui in Rom'a se traganéza, deveni totu mai cutediatoriu si continuà a combate auctoritatea patriarchului³⁾, ma elu si socii lui avura chiaru si cutediarea de a despretiui censur'a suspensiunei si de a implini in butulu ei ori ce functiune besericesca³⁾.

Acum aul'a imperatesca condusa inca de Teodor'a conchiamà in contr'a malcontentiloru unu sinodu de episcopi. Sinodulu acést'a, in care patriarchulu nu luà parte, enuntià anatem'a asupr'a partidei schismatice a lui Asbest'a. Despre sentinti'a acést'a imperatés'a Teodor'a a scrisu in data lui Benedictu III in numele seu si in alu fiului seu⁴⁾. Cu scrisorea acést'a a tramisu imperatés'a pre monachulu Lazaru. Acést'a aveà se duca totu o data si daruri pentru Benedictu din partea imperatesei si a patriarchului, se strapuna actele procesului lui Asbest'a si se dée pontificelni tote deslucirile, de cari pontificele va fi avendu lipsa⁵⁾.

(Va urmà)

Corespondintia.

Prea stimata redactiune!

Candu vinu cu tota sinceritatea a ve gratulà la intre-prinderea cu adeveratu de mare lipsa, a „*Foiei besericesci*“ care e menita a astupà o lacuna immensa pre campulu vastu alu Beserice, nu potu totu odata a nu ve amintí ca pana ce tote sectele, tóte societatile bune rele, si-au organele loru, in cari si prin cari, — si apera interesele loru drepte nedrepte fatia de societatea mare a omenimei, dar' mai tare si mai vertosu se isbescu cu o vehemintia mai ne amintita in istoria, contra intereselor — invetiatureloru — si temelieloru Beserice nostre dreptu credinciose — in contra carei'a formeza si constituescu societati, intre

¹⁾ Nicol. I ep. 7. l. c. p. 179: qui ne sacerdotale officium ante audientiam praesumerent, a beatae memoriae Benedicto Papa fuerant obligati. Libell. Ignat. ad Nicol. P. (Mansi XVI. p. 300): μή έχω αὐτοῦς ἐξουσίαν λειτουργῆσαι ἢ κοινωνῆσαι ἢ χειροτονῆσαι.

²⁾ Nicol. I ep. 9 l. c. p. 225: Quamobrem interim depositio ipsius a Sede Apostolica non suscepta remansit infirma. Cumque idem Gregorius per legatum suae partis Zachariam nomine Sedem agnovisset Apostolicam in sua depositione nullatenus consensisse, non gratias egit nec a coeptis in jam dictum fratrem Ignatium saevientibus contumeliis conquievit, sed benignitate Dei et patientia Sedis Apostolicae in superbiam abutens in ipsum videlicet Ignatium Patriarcham suum rediviva jacula impietatis irreverenter exacuit.

³⁾ Nicol. I ep. 9 l. c.: Quin potius et adversus Sedis istius decreta contumax esse non destitit. Libell. Ign. l. c.: τὸναντίον ἅπαν πεποιθήσασιν πρὶν λυθῆναι αὐτοῦς.

⁴⁾ Nicol. I ep. 8 l. c. p. 208: Ecce enim scripta vestra missa ad antecessorem nostrum, quae penes nos recondita servantur, quosdam partem Gregorii Syracusani congregatis Episcopis etiam absente fratre nostro Ignatio vos anathematizasse testantur.

⁵⁾ Stylian. l. c. Vita Bened. III (Mansi XV. 109).

ai caror'a membri se afla, dorere! nu putini fi si de ai Beserice nostre, cari amagiti de nisce ore carev'a interese vile pamentesci — lapadandu-si interesele sale vitali si a scumpei loru natiuni, s'au unitu cu sectele infernului pentru daramarea—stricarea si ruinarea temelieloru puse in fundamentulu Beserice de parintii, consangeni si amici loru, cari stau si se uimescu in ceriu de lupt'a gigantica ce au redicatu-o asupr'a mamei loru scumpe, in contr'a Beserice lui Isusu Christosu. Noi nu aveamu pana acuma unu organu in care se ne aperamu interesele Beserice nostre combatute nu numai de alieni ci chiar' si de fiii sei! Acumu inse la supremulu tempu ivinduse acestu organu, de doue-ori ve salutu, pofindu-ve durata lunga, invingeri stralucite in luptele, cari nu voru fi rare si cari voru cere barbatie statornicie si eruditune multa pre campulu bataliei.

Susu dara la lucru! se falfaie dara standardulu dreptatii si alu adeverului, care au invinsu iadulu, si in contr'a carui'a neci portile lui nu se voru poté luptá cu necesu.

Susu! ca insusi Rescumperatoriulu a disu — acel'a care a invinsu lumea; „sculative, si mergeti in tota lumea de vestiti evangeli'a“.

Susu! ca insusi Christosu v'a trimisu pre voi; „Eu v'amu alesu pre voi, si v'amu pusu, cá se mergeti, si se aduceti fruptu, si fruptulu vostru se remana“ (Joanu XV 16) si v'a trimesu insusi in loculu seu: Precumu ma trimisu pre mine Tatalu, si eu ve trimitu pre voi“ (Joanu XX 21).

Susu! la castigarea sufleteloru perdute! ca insusi Elu v'a alesu si v'a facutu de conlucratori lui Domnedieu (I. Corint. III).

Fiindu ca in ceriu anca multe lacasiuri sunt gole, si acele striga dupa locuitori, cum ofta angerii dupa noii consoti, cum ii doresce Christosu cá sei stringa la pieptu. In manile vostre este datu a cresce si a nutrí prin Evangelia cetatieni pentru acele locuinte ceresci, a mari cet'a angeriloru si a scadá numerulu demoniloru, a face destulu dorintiei lui Christosu.

Dar' anca candu debue se scie totu insulu, cá prin predicarea cuventului lui Domnedieu, nu numai se cresc si se nutrescu cetatieni noi pentru Patri'a ceresca; ci totu odata se re'noesce fati'a pamentului, si se impoporéza lumea cu fapte nobile si frumose, cari facu glori'a omenimei. Lucra-ti dara si inainta-ti pacea si fericirea familiei, sustarea si inflorirea natiunei, invetiandu pre omeni cá se fia parinti grigitori, fii ascultatori, vecini buni, amici spriginitori, omeni de parola, credintiosi crutiatori, cetatieni supusi, superiori drepti, activi pentru binele comunu.

Credu ca ve simtiti miscati in anima Preavenerabile Redactiune, candu sciti, ca vi s'a datu o mostenire cá acést'a?! Candu sciti, ca sunteti din cet'a acelor'a, despre cari a vorbitu Domnulu poporului seu Israilu, — pastori dupa anim'a s'a „eca amu datu cuvintele mele in gur'a t'a; eca te amu pusu preste popóra, cá se zidesci si se resadesci“. (Jer. I. 10).

Zidesce dara si resadesce, ca de nu vei zidi—vei derimá, si de nu vei resadi vei sterpi, si atunci „Vai tie, eschiamo apostolulu mare — daca nu vei bine vesti“. (I. Cor. IX. 16).

Prea Venerabila Redactiune! Candu sum convinsu, ca Preavenerabilulu Cleru ve intimpina pretotindenea cu o placere expresa, candu ati venitu se astupati lacun'a mare cu edarea acestei foi ecclesiastice, care are de a publicá cuventari si tractate din sfer'a elocintiei sacre si a combate tota invetiatur'a falsa si contraria adeveruriloru crestinesci si drepturiloru Beserice clerului si poporului. — Vinu

si eu cá unulu dintre cei mai mici si mai debili viari —, a-ti intinde mana de ajutoriu din poterile inele slabe, si ve tramitu cu ast'a ocaziune una predica care de se va aflá de destoinica o ve-ti folosi si-o veti publicá.

Si acumu salutandu-ve inca odata si stringandu-ve cu caldura manile fratiesci ve rogu pre unulu fia carele cu cuvintele marelui apostolu „Predicati cuventulu; mustra-ti, certati, indemna-ti cu tota indelunga rabdarea si invetiatur'a“ (II. Tim.).

Primesca Preavenerabil'a Redactiune esprimarea stimei si veneratiunei mele.

Lipau la 14 Decembre 1887.

Stimatoriu frate in Christosu

Alesandru Nutiu, par. gr. cat.

Recensiune.

„Cele optu versuri besericesci cu stichóvnele si tropariele loru, compuse in trei voci barbatesci de Serbanu. Opu III. Proprietatea auctorului. Agri'a. Tipograff'a liceului archi-episcopescu 1887“.

Acest'a este titulu unui opu musicalu, ce de curundu a aparutu si alu carui auctorul este cunoscutu On. publicu si din alte producte literarie totu de natur'a acést'a. Opu de facia cuprinde pre 44 pagine formatu mare cele 8 tonuri fundamentale cu apertinentiele loru, apoi catra sfersitu sfetilt'n'a Pasciloru, Santu este Domnulu, si o pripela.

Lasamu barbatiloru de specialitate si mai acasa in de ale musicei, cá se judece cá mai competenti decatu noi, si se-si dé parerea in ce privesce valoarea musicala a acestei scrieri, amintimu numai in trecatu, cá cantarile suntu intogmite pentru Tenoru I, Tenoru II si Basso, melodiele, desi simplificate, nu si-au perdutu din originalitatea si form'a caracteristica si propria cantariloru nóstre besericesci, genulu tonului (Tonart) este usioru, Tenoru I nu merge mai susu de catu pana la g, er' Basso nu se scóbóra mai josu decatu pana la g; rithmisarea, impartirea in tacturi, aplicarea pauselor, intonarea, departarea intervaleloru este corecta si cea usitata in cantarile chorale besericesci.

Cea ce voimtu noi se cautamu este, deca pote se fie de ore care folosu seau valore practica intre imprejurarile noastre de astadi unu opu de felulu lucrarei, ce o avemu inainte? Cu privire la cantulu besericescu aflamu in Conciliulu nostru provincialu I la Tit: VI. C. IV intre altele urmatoriile: „spre usiorarea invetiarei cantariloru sacre si spre introducerea si conservarea uniformitatei in acele, Sinodulu decide cá potendu fi se se compuna in note musicale cele 8 versuri cu variatiunile loru introducanduse la tote institutiele de invetiamentu din acésta Provincia besericesca“.

Constataza asia dara Conciliulu, cá astadi precum stau lucrurile, invetiarea cantariloru nóstre besericesci este unu lucru forte cu anevóie, si cá lipsesce o uniformitate in cantari, cari doue neajunsuri pretotindenea simtite se potu inlaturá prin compunerea in note musicale a toturoru cantariloru besericesci.

Si fora indoiela cá asia stau lucrurile. Si éta pentru ce. Cantarea besericesca are dupa natur'a s'a menirea, cá se ridica splendórea si frumseti'a cultuluu divin, se-i dé o facia mai serbatorésca, se inaltie si asia dicundu se inveselesca si entusiasmeze anele credintiosiloru, si se-i predispona cá se asiste cu reverinti'a si pietatea receruta.

Acestu efectu 'lu va produce cantarea atunci, candu se va tiené strinsu la melodiele besericesci, candu esecutarea si aplicarea acelorá nu va fi lasata in buna placerea si

vointi'a fiecarui chiebatu si nechiebatu, candu va fi eschisa possibilitatea introducerei si folosirei unoru melodii profane si modulatiuni teatrale, cari vatama gravitatea si cuveninti'a cantariloru sacre si in sfersitu, candu cantorii voru avé la indemana unu midilocu, de care folosindu-se voru poté mai cu inlesnire incunjura „strigarile necuvenintióse“ si nu 'si voru „silf firea spre racnire“. Totu obtinerea acelu efectu mai potesce, cá se se ié in considerare si acea cá cantulu este si are se fie in servitiulu cuventulu, care imprejurare nu iérta, cá prin aplicarea unei anumite melodie la unu testu óre care singuratecele cuvinte se se modifice, scurtéze, schimonosésca, intoneze falsu seau dora se fie lasate cu totulu afara adeca nu este iertatu, cá se se alteréze fie catu de pucinu intielesulu propriu alu odei seau pesnei ori pronunciamentulu ei.

Toturoru acestoru conditiuni voru poté cantorii nostri se satisfacá numai deca li se va pune in ainte unu formularu, unu regulatoriu fie catu de generalu, in care voru aflá statorite melodiele si din cari voru invetiá ale aplicá fora eróre, si fora care normativu seau indreptariu invetiarea corecta a cantariloru este unu lucru fórte cu anevóie. Fora se insiru si aretu in specialu tote greutatile, cu cari are se se lupte atatu celu ce invétia pre altulu, catu si discipululu care voiesce a-si insusi melodiele si pre acele ale aplicá corectu, amintescu senguru numai acea, cá tote greutatile vinu de acolo, cá suntemu necesitati in lips'a de nesce indreptare musicale se ne folosimu in predarea si invetiarea cantariloru de metodulu asia numitulu „vorsingen“; care metodu precum-ca este fórte nepracticu si nepotrivitu dovedesce imprejurarea, cá in apusu acumu de multa vreme a esitu din usu fiindu versurile cu variatiunile loru compuse in note musicale, si chiar' si la Orientali: Ruteni, Rusi, Greci, Croati pana si la Bulgari etc: aflamu deja imitatn esemplulu apuseniloru.

Totu din caus'a, cá nu avemu melodiele nostre puse in note musicale, urméza si acea, cá in provinci'a nostra besericesca despre o uniformitate in cantare nice vorba nu póte se fie. Fiesce care canta cum i vine mai bine la socoteala; unii sustienu cá canta dupa „banatiania“, altii dupa „rusia“, ma suntu altii, cari canta pre „unguria“ intrebuintiandu anumitu melodiele folosite si audite prin oratoriile calvinesci. Nice chiar' melodiele originale, cari suntu pretotindenea in usu, nu facu in acesta privintia nice o esceptiune. Magistrulu in cantari Onoratulu Cióra canturulu beserecei catedrale din Oradea-Mare canta s. e. melodi'a originala a Tropariuluu dela versulu I fórte frumosu, cu o multime de inflorituri, totu acea melodia se canta pre catu scimu in partile Blasiuluu cu mai pucine inflorituri, dar' mai accentuatu si mai aspru; er' in partile Gherlei aprópe fora inflorituri si mai simplu.

Pentru-cá invetiarea cantariloru se se inlesnesca, er' melodiele nostre besericesci se fie conservate in originalitatea loru, — pentru-cá se se aduca la cale o uniformitate in cantare si se iesimu din confusiunea, in carea ne aflamu, este neaparatu de lipsa, precum sustiene si Conciliulu nostru provincialu, cá se se compuna cele 8 versuri cu variatiunile loru precum si celealalte cantari in note musicale.

Lucru de sine intielesu este, cá acésta lucrare nu o pote seversi numai unu senguru compositoru musicalu, ci se potesce cá toti cati i avemu se conlucre impreuna cu concursulu si spriginulu cantariloru nostri mai destinsi.

Auctorulu nostru Reverendissimulu Serbanu a facutu dandu publicitatei lucrarea s'a unu servitiu bunu si vrednicu de tota laud'a causei cantuluu nostru besericescu, acést'a

lucrare continuata de catra altii si mai perfectionata va produce de securu ródé imbucuratóre, de aceea o salutamu cá pre unu inceputu laudabilu in literatur'a nostra musicala besericésca, daca potemu preste totu vorbí despre dens'a.

Opulu 'si va eluptá de securu trecere, noi din parte-ne 'lu recomandamu toturora, si in specia atragemu luarea aminte a barbatiloru nostri de specialitate asupra lui, cá censurandu-se mai de aprópe si indreptandu-se erorile si defectele, ce pote le va fi avendu, se se pota afirmá cá o lucrare ce merita, cá se fie introdusa in tote institutele nostre de invetiamentu.

Se pote procurá dela Auctoru (Szamosujvár—Gheri'a), cu pretiulu de 1 fl. 50 cr. v. a. Dr. Popu.

Predica

pentru diu'a nasterii Domnului nostru Isusu Christosu.

de Dr. Basiliu Hossu.

»Marire intru cei de susu lui Domnedieu, si pre pamentu pace, intre omeni buna voire«. Luca II, 14.

Ce voci suntu acele, cari le andu venindu din inaltimile ceriuriloru, amestecandu-se cu cantecele angeresciloru ierarhii? Bucurate Jeruslime, cáci unu riu de pace 'ti-va curge in senu si cá unu torentu venitoru popórele tóte la corturile tale. Tu, care mai inainte erai stérpa si parasita, vei avé o cununa de fi si nepoti. Radica-ti dara fruntea, cá-ci se apropia rescumpararea t'a, diu'a destinata pentru mantuirea genului omenescu. Nu mai privi la trecutu, cáci man'a Atotupoternicului face unu cursu nou de veacuri. Scóla-te din pulvere Sióne, santa cetate alui Domnedieu, cáci nu va mai trece prin hotarele t'ale Belial, s'au omu necuratu si stráinu. Osan'a, osan'a celui Prea-inaltu, carele ni-a datu noue unu pruncu, unu fiu, pre acelu domnitoriu, pre carele 'lu cercámu, pre acelu angeru alu Testamentului, carele trebuia se vina, si carele va fi chematu Domnedieuu tare, parintele vécului venitoriu, principele pabei. »Marire intru cei de susu lui Domnedieu, si pre pamentu pace, intre omeni buna voire«, Isusu Christosu s'a nascutu, Mantuitoriuu lumii, acceptatulu natiuniloru, doritulu profetiloru.

Se ne bucurámu dara, iubiti ascultatori, si se serbámu cu mangaiare spirituala diu'a aniversaria a nasterii Domnului nostru Isusu Christosu, pentru-cá locu nu are intristarea acolo, unde se serbéza nasteria vietiei. Si intr'adeveru, cum se nu se bucare ómenii, candu atata mangaiare au semtitu angerii, cari au vestitu pamentului tain'a cea mare? Nu iubitiloru, nimenea nu pote lipsi din acésta preamarire alui Domnedieu, cáci un'a si comuna tuturoru este caus'a santei bucurie. Se se bucare dreptulu, carele pote acuma dobendi cunun'a eterna; se se mangaie peccatosulu, carele este inviatu la iertare. Cu nasteria lui Isusu Christosu s'a renascutu intregu genulu omenescu la demnitatea s'a propria, la pacea cu Domnedieu, la

pacea cu sine insusi. Aici se incepe o vietia noua suffetésca, ceriuri noue se incepu. Acést'a este serbatoarea fericirii nóstre, serbatoarea acceptata de patru-dieci de véacuri; di, ca care alt'a asemenea de cându s'au inceputu dilele, nu au fostu si nu va resari. Este dara o santa datorita a crestiniloru de a celebrá cu semtieminte pie, cu recunoscintia caldurósa acésta preamarita nascere, prin care din umilinti'a unei iesle se redica aceea marire, careia se inchinara cu reverintia nu numai monarchii pamentului, ci si angerescile coruri. Daca noi serbamu cu atata pompa nasteria Domnitoriuului nostru; daca in semnu de recunoscintia si iubire manifestamu dorintiele nostre sincere pentru binele parintiloru nostri in diu'a nasterii loru; cu ce pietate nu vomu onorá nasteria bunului nostru mantuitoriu, carele invingendu pre inamiculu infernalu, ni-a deschisu noue portile paradisului, facéndu-ne partasi domnedieirii s'ale? *Isusu Christosu s'a nascutu in carne pentru-ca noi se ne renascemu cu densulu in spiritu; a luatú asupra-si natur'a nóstra, pentru-cá se ne fie scara pre carea se ne suimú la eternulu seu Parinte.* — Éca semtiemintele cu cari trebuie se preamarimu acésta taina.

Provedinti'a domnedieésca, iubiti ascultatori, in tote vécurile s'a ingrigitu prin multe midiloce de mantuirea genului omenescu, pana candu mai pre urma, intrecandu tote bunatatile si indurarile s'ale, a tramisu in person'a Domnului nostru Isusu Christosu ins'asi indurarea la peccatosi, adevéru la cei perduti, viati'a ins'asi la cei morti. Acésta minune nespusa a fostu promisa omeniloru dela inceputulu lumii, si predisa de profeti in cuvinte si figuri; dar' pucini omeni au potutu petrunde din misteriuu acelu adumbrari la speranti'a mantuirei. Nu, esclama profetulu Davidu, parentii nostri nu au intielesu minunile t'ale Donne, si nu si-au adusu aminte de indurarile t'ale; si pentru aceea dice santulu apostolu Paulu, cá pucini dintre ei au fostu lui Domnedieu placuti. — Si totusi insusi Domnedieu a fostu juratu lui Avramu, cá in sementi'a lui voru fi binecuventate tote poporele; Domnedieu a juratu lui Davidu, cá din sementi'a lui va ridica unu domnitoriu, a carui tronu va se fia eternu; Domnedieu a fostu predisu prin Isaia, cá o vergura va nasce unu fiu, carele va fi chematu Emanuilu, adeca: Domnedieu intre noi; si cá din radacin'a lui Jesse va esi o floare de binecuventare, dreptate si intieptiune; si cu multu mai inainte a fostu promisú lui Jacobu, cá din Jud'a nu va lipsi nici odata domnitoriu, pana candu nu va veni acceptatulu tuturoru popóreloru in carele se voru implini profetiile tote. — Dara poporulu acela incapatinatu si sumetiu n'a intielesu aceste predici; n'a cunoscutu, cá Testamentulu vechiu este numai umbr'a celui nou; n'a voitú se intieléga, cá Melchisedec erá figur'a preotiei

eterne alui Isusu Christosu, Avram a însurării s'ale de parinte a credincioşilor; Isac a sacrificiului seu de pre cruce; Job a patimeloru s'ale. Noue ni-a fostu rezervatu se cunoştemu implinirea marelui minuni. Pentru-că Isusu Christosu intrunindu in sine cele doue testamente ni-a adusu o alianţia noua scrisa, nu pe p tra, ci in animele n stre; a suplinitu legea vechia si dura cu o lege perfecta si plina de libertate; spiritulu de servitute cu spiritulu adopţiunei de fii, prin carele dicemu lui Domnedieu: Parinte, s ngele victimeloru materiali cu unu mielul curatu, carele redica peccatele lumei, carele m re pentru noi, că se nu mai traimu pentru noi, ci pentru acel'a carele a moritu pentru noi, si carele prin apele botezului ne-a facutu eredi si partasi ai imperaţiei sale ceresci. Si asi  noi p g nii amu aflatu prin indurarea lui Isusu Christosu aceea dreptate, care nu-o cerc mu, pre candu Judeii, cari reu o cercau, nu au aflatu-o. Noi dara amu fostu cu Isusu Christosu asceptarea dreptilor din tempurile vechi; noi, pre cari ne lumin za credinţia lui, pre cari ne unesce nemesurat'a lui caritate, pre cari ne mangaia speranţia patriei ceresci, noi servi, soldati, frati si fii lui Isusu Christosu lumin'a natiuniloru si mantuirea lumei, carele vendutu fiindu, ne-a rescumperatu, despretiuitu ne-a onoratu, si mortu ne-a inviatu.

Pentru a vener  inse, precum se cuvine, persón'a eminenta alui Isusu Christosu trebuie se escludemu dela densulu, precum ne invétia marele Leonu, ori si ce neadeveru, fia relativu la natur'a omenésca, fia la cea domnedieésca; trebuie se tienemu de adeveratu ceea-ce ne invétia pre noi santulu Joanu Evangelistulu, c  *intru inceputu er  Cuventulu si Cuventulu er  la Domnedieu, si Domnedieu er  Cuventulu*, 't te prin tr'ensulu s'au facutu si fara de densulu nemica nu s'a facutu¹⁾; er' de alta parte trebuie se credemu si ceea-ce dice mai la vale acelasi santu evangelistu, c  *Cuventulu trupu s'a facutu si a locuitu intru noi, si amu veduitu marirea lui, marirea ca a unui nascutu dela Tatalu, plinu de daru si adeveru²⁾*. In ambele naturi este acel'a-si Fiu alui Domnedieu, carele primisce natur'a nóstra, fara de a pierde nemic'a dintr'a s'a; reinoiesce c  omu pre omu, remanendu in sine neinschimbatu, avendu comuna domnedierirea cu Tatalu. Drept'a credinţia pretinde dara că se marturisimu pre Domnul nostru Isusu Christosu Domnedieu adeveratu si omu adeveratu, egalul cu Tatalu in domnedieire, mai micu decatu Tatalu dupa omenire; carele, desi Domnedieu si omu, este totusi o singura persona, unu singuru Christosu, prin unitatea personei; c ci precumu din sufletu si corpul se compune omulu, asi  din substanti'a omenésca si domnedieésca este formatu Christosu. Acestu adeveru l'a declarat insusi Chris-

tosu dicendu; *Eu si Tatalu un'a suntemu: cine me vede pre mine, vede pre Tatalu meu, c ci elu este in mine, si eu intru elu.*

Isusu Christosu dara pentru a curati de p ta cea strabuna natur'a noastra, a restauratu nascerea noastra necurata prin nascerea s'a preacurata, mortea a sfarmatu-o cu morte, a frantu puterea infernului, si ni-a deschisu portile paradisului. Se consideramu iubitoru pretiulu imensu a rescumperarei nostre, a impaciurei nostre cu cerulu. Noue cari odata am fostu alungati din fericirile paradisului, cari caduti fiindu in cenusia si pravu, numai ave mu nici o speranţia de viétia: noue prin intruparea domnedieescului Cuventu ni s'a concesu, c  se ne aruncamu din nou in braciile bunului nostru creatoriu, se-lu recunoştemu de Tata, se ne facemu liberi din sclavi, din carne coruptibila se ne redicamu la spiritulu necorupţiunei; se fimu asemenea cu angerii partasi ai marirei ceresci.

Pentru tote aceste Isusu Christosu este noulu Adamu, indurandu-se a imbrac  carnea noastra, pentru-că se potemu fi partasi ai naturei domnedieesci. Adamu celu vechiu calcandu superbu preceptulu domnedieescu, s'a facutu sclavu alu peccatului: Isusu Christosu supusu legei c  unu servu umilitu, ne-a redatu libertatea; acela ascultandu de sfaturile satanei, a atrasu preste toti urmasii sei mortea: acest'a ascultandu de Tatalu seu pana la morte si pana la patimele crucei, ni-a dobanditu toturoru viétia; acel'a opunendu-se lui Domnedieu, a perdutu demnitatea naturei s'ale: Isusu Christosu luandu asupr'asi slabiciunile nostre, a redicatu-o pana la scaunele ceresci. Lui Christosu inaltiatu prin umilintia i-sa disu: *siedi de-a drepta mea pana ce voi pune pre inimicii tei asternutu petioreloru t'ale¹⁾*; er' lui Adamu celu vechiu cadutu prin superbi'a s'a: *din pamentu esti, si in pamentu te vei intorcel²⁾*.

Inse aceste fapte alui Christosu afara de veneratiune mai receru din partea noastra si imitare; c ci in daru ne-am laud  noi cu numele de crestini, daca nu imitam pre Christosu, carele pentru aceea s'a chematu pre sine *cale*, pentru că noi se mergemu pe urm'a lui.

Si intr'adeveru, ins'asi prunci'a Fiului domnedieescu nascutu din Vergura produce in noi spiritulu de pietate, avendu de a adoră in aceeaşi persona umilintia omenésca si marirea domnedieésca. Pre acela-si, pre carele leaganulu 'lu arata pruncu, ceriurile si pamentulu 'lu proclama de alu loru factoriu. — Acésta taina inse este si medicina pentru ranele nostre. Candu stralucirea stelei noue a condusu pre cei trei magi la Isusu, ei nu-lu aflara pre densulu domnindu preste diavoli, s'au inviandu pre cei morti, dandu vedere la cei orbi, audiu la cei surdi; ci-lu vediu

¹⁾ I, 1 etc. — ²⁾ I, 14

¹⁾ Ps. CIX, 1—2. — ²⁾ Fac. III, 20.

pruncu asediatu in iesle, tacutu si liniscitu sub in-grigirea maicei s'ale. Privirea acelu pruncu, in carele nici unu semnu a poterei supranaturale nu se cunoscea, erá pentru densii o lectiune suprema. In fapta in-vingerea intréga alui Isusu Christosu asupr'a lumei a avutu inceputulu si finea in umilintia. Ran'a superbiei nostre erá atatu de adenca, incatu pentru vindecarea ei se recereá umilirea extrema a unui Domnedieu. Si pentru acést'a Isusu Christosu a luatu asupr'a s'a slabiciunea nostra, pentru acést'a a voitu se se faca nu numai vediutu, dar' si despretinutu chiaru din léganu incepandu; pentru acést'a a suferitu atatea patimi, persecutiuni si crucea, pentru-cá unu Domnedieu umilitu se invetie pre omu a nu fi superbu. Pentru aceea, iubiti ascultatori, intiepletiunea crestina nu stá in cuvente maretie si frumoase, in dispute si investigatiuni sublime, ci in umilintia cea adeverata, in aceea umilintia, carea a alesu-o Isusu Christosu dela léganu pana la ultim'a respirare si la care ne invetia cu esemplulu seu. Acést'a este medicin'a, care vindeca tote ranele, curma vanitatile, corege datinele cele depravate, apera virtutile, spera in Domnedieu, se increde in Domnedieu si astépta dela Elu totu binele.

Prunci'a lui Christosu ne este dara scola de umilintia, regula de nevinovatie, forma de blandetia. Isusu Christosu a iubit prunci'a, asia incatu chiemandu la sine pruncii, 'i binecuventá dicendu: *acelor'a este imperati'a ceriurilor*. Si in fapta cine nu privesce cu ochi plini de bunatate si iubire la copii? Cui nu-i se misca anim'a la vederea acelei sincere nevinovate naturi? Binecuventata este deci datin'a acea de a celebrá cu nascerea Domnului serbatoarea prunciloru, dandule loru cate o aducere aminte, cate unu daru. Aceste daruri, istoriorele povestite despre magii dela resaritu, cantecele colindatoriloru, stean'a si vifeimulu, facu, cá acele animi nevinovate serbandu nascerea Domnului, se serbatorésca si ei, si asiá se numere acésta di între cele mai placute ale vietiei loru. Se indulcimu iubitoru, dilele prunciloru nostri cu placeri oneste. Dilele acele trecu asia repede, si Domnedieu scie ce-i astépta pre ei in curendu! Oh viétia a copilariei catu esti de frumoasa! Cum se bucura anim'a nostra recugetandu la tine!

La aceste se adaugemu, cá Isusu Christosu voesce, er' santulu Paulu ne invetia, se ne reintercemu la bunatatea si nevinovati'a pruncésca. Prin acést'a nu se intielege se fimu copii la minte, ci se ne reintercemu din nou la aceea sincera si fratiésca iubire, care nu cunosce reutate, care uita curundu tote vate-marile, care nu invidiéza pre nime. Acésta pruncia trebue se-o imitamu; despre acésta pruncia dice Isusu invetiaceiloru sei: *Deca nu veti fi asemenea prunciloru, nu veti avé parte intru imperati'a ceriurilor*¹⁾.

Nascerea lui Christosu este dara serbarea originei si a marirei nostre, care ne arata demnitatea conditiunei nostre. Fiulu lui Domnedieu imbracandu-se in carnea nostra, ne arata in ce stima mare suntemu noi la Tatalu sen, ce locu eminentu ocupamu între fapturile s'ale. Si pentru aceea spre ce alta nobletia ne vomu nisui noi se ajungemu, afara de nobleti'a aceea, care o dobendimu prin imitarea esempleru lui Isusu Christosu? Acést'a este nobleti'a cea adeverata, nobleti'a care maresce mintea, inalta simtientele, carea ne despartiesce de turm'a acelora, cari traiescu ca animalele plecati la pamentu si uitandu-si de acelu ceriu, la care totusi suntu siliti a-si redicá din candu in candu privirea. Acést'a este nobleti'a, care face pe eroulu crestinu, nobleti'a, care nu vine dela sorte, nici se castiga cu bani, cu lingusiri si insielatiuni, ci care vine dela Domnedieu si se castiga cu virtutea.

Se cantamu dara Domnului o cantare noua, se marimu minunile s'ale, pentru-cá inaintea lumei intregi a manifestatu prin Isusu Christosu dreptatea s'a. Prin Isusu Christosu a venitu se rupa legaturile sclaviei nostre, se vindece cá unu medicu atotpoternicu ranele nostre. O Isuse, nume prea-santu, tota suflarea se te binecuvinte! Tu esti Fiulu lui Domnedieu celui viu, poterea si intiepletiunea lui Domnedieu, oglind'a nepetata a maestatei s'ale, carnia este data tota poterea in ceriu si pre pamentu, caruia se inchina angerii; Tu preotu eternu, pastoriu alu pastoriloru si episcopu alu animeloru nostre; Isuse, cale, adeveru si vietia; lumina, care iluminedi pre totu omulu ce vine in lume; intiepletiune, dreptate si mantuie, caruia a servi este a domni, caruia se cuvine tota marirea, onorea si inchinatiunea in toti seclii! Fà, o dulce Isuse, cá numele teu se fia celu din urma cuventu esitu de pre buzele nostre in or'a cea din urma. Deschide-ne noua calea la muntele Sionului, la cetatea Domnedieu luicelui viu, la curesculu Jerusalimu, cá avendu-te pre tine, se fimu si noi din indurarea t'a partasi ai marirei t'ale eterne. Aminu.

Revista.

† **Georgiu Popescu** orecandu parochu gr.-catolicu archidieceasanu in Capeln'a inferora in protopopiatulu Biei, dupa unu servitiu neinteruptu de 37 ani in vii'a Domnului, a repausatu in 15 Decembre a. c. in etate de 66 ani, si s'a immormmentatu in 17 Decembre an. cur. de catra vice-protopopulu Zacharia Branu asistandu preotimea tractuale. Fi-ai tierin'a usiora si memori'a binecuventata.

(Post'a redactiunei). Dn. L. Marc in Madarasiu: Statutele societatei P. inca nu le-amu primitu. Le acceptam. Tramite-ne inca si altele.

¹⁾ Mat. XVIII. 2--3.

Partea scolastica.

Defecte in poporu.

Numerulu acestor'a este mare si natur'a loru este de asia, încátu împiedeca progresulu, desvoltarea, pentru ace'a este de lipsa, cá celu pucinu intru educatiunea generatiunei tinere se ne nisuiamu a stêrpi aceste defecte.

Loculu primu l'ar' ocupá dupa parerea nostra: *indiferentismulu facia de lucru*. Trândavi'a nu este caracteristic'a poporului nostru, dar' nu e inradecinata in elu ace'a convingere, cá in seclulu presente lucrulu e bas'a la tôte si cá un'a societate, unu poporu fora activitate via, este pierdutu. Elu nu stíméza in dejunsu lucrulu, nu scie, cá lucrulu este arm'a civilizatiunei, cá acel'a este un'a potere gigantica, carea pléca natur'a sub poterea omenéscá, cá este uniculu isvoru pentru averea unei tieri; cu câtu este mai activu unu poporu, cu atatu e mai avuta tier'a.

Deci lucrulu este unu obligamentu generalu, cu care este detoriu fia-care membru alu societatei facia de patri'a sa. Afara de acést'a lucrulu forte multu inaltia moralitatea intr'o tiera. Lucrulu este sanatatea spiritului; elu aduce in vietia una anumita ordine si liniste.

Lucrulu te pornesce si spre ide'a capitalisarei, cea ce e forte salutaria pentru unu poporu. In tier'a, unde totu omulu lucra, unde lucrulu e stínatu, nu se incuiba cavalerii de cascigu, acaroru inundare numai periculosa pote fi pentru unu poporu.

A dou'a ora *nu prea suntemu omenii progresului* si ne lipimu prea tare de „cum ne amu pomenitu“ si ne place a nu esí asia dicându din ogasi'a vechia. „Cum au traitu parentii nostrii, si noi vomu traí órecum“! asia li-place multor'a a se escusá. Ei dar' nu e asia, têmpulu acum sbora, sbora cu repediunea vaporului si fulgerului, una tiera nu se pote separá pre sine de cealalte, astadi nu mai suntu muri chinezesci, si poporulu, care remane indereptu, care nu inaintéza cu têmpulu, este pierdutu. Deci fia-care invetiatoriu se dè generatiunei tinere una asia educatiune, in câtu ace'a se fia in stare a contribuí la promovarea binelui comunu, la desvoltarea patriei, pentru-cá tier'a se se pota inaltia la nivelulu popo-

reloru civilisate si cu acelea se pota emulá pre calea progresului. Fia-care se-si cladésca petricic'a la acestu opu mare si se nu ascepte, cá altulu se indeplinésca binele, ce elu insusi pote face. Fia-care se se nisuiésca prin meritele sale a-si eluptá pusetiunea in societate, si atunci apoi intréga tier'a se va inaltia.

Simtiulu fratietatei (din punctu de vedere crestinu), *inca lipsesce* la noi si de ací provinu multele prejudetie, pareti despartitori si ace'a intiepenire inghiaciata, ce împiedeca multu desvoltarea poporului.

Deci generatiunea tinera trebue crescuta in spiritulu fratietatei. Se simtiésca unulu-fia-care, cá este membru din marea familia a omenimei, se simtiesca, cá este detoriu omeniloru, inca si numai pentru acea, cá este omu. Fia-care se fia filantropu, iubitoriu de omeni.

Fratietatea, iubirea omenimei, e unu simtiu mai nou, care s'a desvoltatu numai in têmpulu nostru si este spre decorea cea mai mare a genului omenescu. Astadi grupe de omeni si- destineza vietia spre ace'a, cá pre omeni se-i faca mai buni, fericiti. Fratietatea e un'a dintre pasiunile celea mai sublime, mai gloriose si mai neegoiste, ce potu insufeti sinulu omenescu.

Unu defectu mare alu poporului nostru este si acel'a, cá pune mare pondu pre *spoiel'a dinafara*; omulu, carele se indestulesce cu acést'a si nu are grigia de valoarea interna, acel'a neciodata nu pote produce unu opu seriosu si duratoriu; si inca cu atátu mai pucinu pote progresá acelu poporu, care nu pote strabate pana la nervulu lucrului si se lasa a fi rapitu de spoiel'a esterna. Unu poporu datu spre luxu, ce dorere aflamu chiar' si la poporulu nostru dela sate, se pote asemená, cu unu arbore, pre carele, inainte de ce ar' fi inverditu, l'amu in frumsetia cu frundie verdi straine; — aceste frundie nepotendu primí dela radecini nutrementulu necesariu, in curundu se usuca, si împiedeca chiar' si inverdirea propria a arborelui. Acestea si alte defecte se potu delaturá prin una educatiune buna.

Prin educatiune tôte se potu ajunge; educatiunea pentru unu poporu este cea mai ponderosa cestiune, cu multu mai ponderosa, decâtu politic'a. Ce ajungu

legile celea mai bune, deca terenulu nu este pregatitu, deca omenii nu sciu respectá si iubí legile? — Educatiunea este incredintiata invetiatoriloru. Acesti'a impleindu-si chiamarea conscientiosu, potu face in privinti'a ast'a forte multu.

Scriptologi'a propria.

Pertractându docentele in celea de antâiu 3—4 septemâni consecuentu esercitiile *limbistice*, celea de *orientare in spatiu* si cele de *mâna*, paralelu unele pre lãnga altele, a pregatitu din de ajunsu pre elevi la scriptologi'a propria.

Dicu, cã si i-a pregatitu de ajunsu, pentru-cã prin esercitiile celea limbistice trebue se fi ajunsu pâna acolo, încãtu se pôta descompune cu usiuratare si cuscientia de sine ori-ce cuvântu in pãrtile sale constitutive fundamentali, cari suntu: *sunetele*.

Prin esercitiile de natur'a acést'a li-s'a esercitatu si desvoltatu organulu audiului si a-lu vorbirei pâna intru atãt'a, in câtu elevii de sine incepu a-si cugetá cuvinte si pre acelea le descompunu pâna-ce insi-si li afla sunetele, din cari suntu compuse, infrãndu-le unele dupa altele cu graiulu asia dupa cum au facutu ele impresiune asupra organului de a audi si dupa cum le-a observatu cu simtiulu audiului.

La esercitiile de orientare in spatiu li-se esercitéza organulu vediului pâna acolo, in câtu ei observa puse-tiunea, form'a si compusetiunea obiectelor; ér' prin cele de mâna, mân'a si-a castigatu elasticitatea de lipsa asia câtu cu securitate pôte form'a ace'a, ce-i areta organulu vediului.

Prin acestea pre incetulu a ajunsu la meritulu lucrului. Ajungându aici fia-are docente si- pune intrebarea, cu care sunetu trebue se incepu, pre care trebue se-lu desvoltu mai antâiu? La care intrebare i- raspunde principiulu „*dela usioru la greu*“ si „*dela simplu la compusu*“. Mai usioru de desvoltatu suntu sunetele acelea la cari organulu vorbirei nu se încórda in unu modu mai specialu spre a le poté exprime. Atari suntu: *i, u, o, a* si *e*.

Pre lãnga acést'a trebue se mai aibe in vedere usiuratarea, cum se compunu unele din altele, asia d. e. *u* se compune din impreunarea aloru doi *i* lasându afara dela ei numai singuru punctele de asupr'a lor; asemenea din *o* alipindu-i de a drept'a *o* trasura grósa dela drépt'a spre stãng'a in josu, de de suptu rotundíta cá alui *i*, se forméza semnulu sunetului *o*.

Acést'a trebue se o aiba in vedere si pentru ace'a, pentru-cã atunci scie de unde se încépa elevulu formarea fia-carui semnu corespundiutoriu sunetului aflatu. Ce sciendu le dà form'a convenita, nu se incurca in hieroglife, si asia devinu in pusetiune de a-si castigá scrisóre frumósa la tẽmpulu seu.

Altu-cum la intrebarea de susu i- raspunde la momentu „*elementariulu*“. Elementariile usuete in scóla fiindu

intocmite mai tóte dupa metodulu scriptologiei, multu pocinu observa principiile de mai susu „*dela usioru la greu*“, si „*dela simplu la compusu*“. Astufeliu elu la prim'a privire i- spune, cã cu care sunetu se încépa.

Mai departe fora a cadé in cutare ori cutare pecatu didacticu, luându in consideratiune usiuratarea pronunciarei sunetelor cu organulu vorbirei, precum si usiuratarea formarei semneloru lor corespundiatorie, cu consciinti'a linistita pôte desvoltá mai antâiu sunetele: *i, u, o, a* si *e*, caror'a la tẽmpulu seu le dà numele de vocali originali. Pentru-cã ajungându elevii odata in posesiunea lor, au dejá unu felu de materialu cu care se ajuta la formarea de cuvinte compunëndule din sunetele acestea desvoltate. Totu cu ajutoriulu lor se ajuta nespusu de multu si la desvoltarea celoru alalte sunete, de óre-ce de lãnga unulu cunoscutu se desvólta celu necunoscutu mai usioru.

Premitiendu observatiunile acestea am ajunsu la punctulu celu mai greu, la desvoltarea ins'a-si a sunetelor.

a) Desvoltarea sunetului *i*.

Aici docentele si- alege unu cuvântu, care se se încépa cu sunetulu *i*, d. e. *icu, inu, ileu*. Cu ori care din cuvintele aceste, prin intrebare forméza o dicere, asia d. e. din ce este facutu ileulu, tu N? „*Ileulu este facutu din fieru*“! Ce a-ti facutu acum tu, N? Din ce stã dicerea, N? Din câte cuvente stã dicerea acést'a: ileulu etc. tu N? Care este cuvântulu antâiu, tu N? Care este alu doilea? alu treile? Care este alu patrule cuvântu, tu N? Care este alu cincile cuvântu, tu N?

Iuca una-data! Care este cuvântulu antâiu din dicerea: ileulu etc., tu N? *Ileulu!* Asia este!

Asenltati, cum voi pronunciá eu cuvântulu acest'a: *i-le-ulu!* Esprima cuvântulu acest'a intocma cum l'am pronunciatu eu, N! De câte ori ai respiratu pâna cându ai pronunciatu cuvântulu *i-le-ulu*, tu N? Asia dara din câte silabe stã cuvântulu *i-le-ulu*, tu N? Care este silab'a antâia, tu N? Pronuncia-o singuru, tu N! Inca una-data, tu N! Acum cu toti in ehoru: *i!* Inca una-data cu toti pre lungu: *i!*

Ce a-ti observatu voi acum cu organulu audiului, tu N? Cum suna sunetulu pre cari l'ati observatu, tu N? Inca una data cu totii tare! incetu! La care cuvântu a-ti observatu sunetulu *i*, tu N? Unde a-ti observatu sunetulu *i* in cuvântulu: ileulu, tu N?

Cugetati acum si aflati voi insi-ve cuvinte, cari se se încépa cu sunetulu *i!!!* Aflându elevii cuvinte incepetorie cu *i* este semnu cã ei dejá lu- sciu destinge cu organulu audiului de catra cele-alalte sunete din cuvântu.

Dupa acést'a, cá se se convinga si mai bine, cã ei lu- sciu destinge, i- provóca se afle cuvinte de acelea in cari sunetulu *i* se se auda la midilocolu cuvântului.

Dupa ace'a i- provóca se afle cuvinte de acelea, in cari sunetulu *i* se se auda la finea cuvântului.

Succediindu-i probele acestea este convinsu pre de plinu, că elevii lui au cunoscintia despre sunetulu *i*, lu- sciu observá si destinge cu organulu audiului, de cătra alte sunete.

Acum se véde insemnatatea exercitiiloru verbali ori limbistice.

Trecându preste greutatea acést'a, purcede mai de parte la:

b) Scrierea semnului pentru sunetulu *i*.

Pentru sunetulu pre care l'amu desvoltatu numai acum, si pre care l'ati observatu cu audiulu, avemu unu semnu. Semnulu acel'a vi-lu voiú arată acum indata. Fiendu-i tabl'a leniata frumosu, lu- si forméza inaintea ochiloru, dara de modelu: *i*.

Acést'a este semnulu sunetului: *i*

Dupa ace'a lu- descrie prin intrebari cam asia: Din ce stá semnulu acést'a, tu N.? Din câte trasuri stá semnulu acést'a tu N.? Cum este trasur'a antáia, tu N.? De unde o am inceputu, tu N.? Cum este a dou'a, tu N.? De unde am inceputu a trage, tu N.? Ce am facutu cu ea, cându am ajunsu in lini'a din josu, tu N.? Cum stau intre sine trasur'a antáia facia cu a trei'a tu N.? Paralelu! Unde jace punctulu? Cátu de departe in prolongirea trasurei celei gróse, N.?

Semnulu acést'a se ve revóce in memoria totu de a una pre sunetulu *i* de câte-ori lu- ve-ti vedé!

In unele scóle se afla masina de lectura. In ce stá masín'a ace'a o scie ori care docente. De ace'a provoca pre elevi se vena la mésa si se afle pre semnulu sunetului *i* dintre celea-lalte semne. Asemenea se-lu afle si dintre semnele de pre tabel'a parietala. Succediendu-i probele acestea este semnu, că ei acum la rëndulu seu l'au observatu destulu de bine cu organulu vediutului, a facutu impresiune asupra lui si că acum lu-scIU destinge dintre alte semne.

Dupa acést'a fiendu-le pregatite tablitiele, la comanda le scotu afara, le lasa pre scaune, si- ieau pusetiunea la scrisu si dupa dictatulu docentelú lu- scriu. Acum pre-tinde cá pre ór'a venitoria se-lu aduca cá ocupatiune. Repetiendu-lu pâna cându lu- voru formá corectú. Asemenea se póte vedé aici acum insemnatatea exercitiiloru de mâna.

G. Munteanu.

Ce insemnatate are legendariulu in scól'a poporala si cum se tractéza?

Legea de instructiune prescrie pentru scól'a poporala elementara o multíme de obiecte de invetiamentu, cari suntu indispensabile pentru o fundamentala instructiune si educatiune.

Barbati competenti in materia de instructiune si educatiune s'au pusu pre lucru si ni-au datú gat'a mai tóte manualele, cari se ocupa cu tractarea cunoscintieloru, ce se receru in scól'a poporala moderna; mare parte din

acestea manuale suntu la culmea pretensiuniloru metodico-didactice.

Dar' desí avemu manuale multe si bune pentru scól'a poporala, totusi scolarii ducu lipsa de ele; ér, editoriloru si autoriloru li-se respatescu, de multe ori, prea slabu, ori chiar' de locu ostenelele si spesele, ce le-au avutu cu scóterea la lumina a acestoru manuale.

Acést'a trista impregiurare impedece in modu prea insemnatu mersulu regulatu alu progresului din scól'a poporala. Dar' nu cu cauzele acestei dureróse aparitiuni, fia acelea seraci'a si indiferentismulu parintiloru, fia ele altele, are de a-se ocupá acestu articlu. Ceca ce tienu inse a constatá aici este că: sunt fórté rari scólele nóstre poporale, a-le caroru elevi se fia provediuti in modu corespundietoriu, batar' si numai cu cele mai necesarie dintre manualele de scóla.

Câte suntu s. e. din miile de scóle poporale romanesci, a-le caroru scolari se fia provediuti: cu catechismu, istoria biblica, abecedariu, legendariu, magazinu de teme din computu, geografia si istoria, fisica si istoria naturala etc.? Astu-feliu de scóle suntú fórté pucine la numeru. Multe inse suntú de acelea, in cari, afara de abecedariu si legendariu, alte manuale nu intalnesci si érasí multe, in cari nice chiar' acestea nu suntú in numeru corespundietoriu. Apoi numai bietulu invetiatoriu scie, ce este amarulu durerei, care se causéza prin lips'a manualeloru de scóla.

Deci in starea actuala a scóleloru nóstre abecedariulu si legendariulu sunt mai numai unicele manuale, pre cari invetiatoriu le póte tractá *dupa tóte recerintiele* pedagogico-didactice si metodice; desí suntú pedagogi, cari din principiu nu recománda folosirea a totu felulu de manuale pentru scolarii scóleloru poporale.

In acestu casu inse, déca s'ar' propune cátu de metodicu respectivele obiecte de invetiamentu, ale caroru manuale lipsescu din man'a scolariiloru, materi'a propusa n'au din ce *se o deprinda* pana la desteritate; ér' cu ocasiunea repetitiuniloru e de a-se face propunerea mai cá pre nou si érasí si cu acést'a ocasiune o deprindere cum se cade, fara de manualu, nu se póte nici de cum executá.

De aceea ar' fi fórté binevenitu si la noi unu legendariu, dupa mustr'a celui germanu de *Róchow* si dupa a celui magiaru, lucratu de Dr. *Emericzy Géza*, *Gyertyánffi István*, Dr. *Kiss Áron*, si aprobatu si recomandatú de Esc. S'a domnulu ministru de culte si instructiune, pentru scólele magiare cu unu singuru invetiatoriu, de cari si noi Românií avemu mai multe. Acestu legendariu servece, atátu cá carte de lectura, cátu si cá carte de invetiamentu, de órece elu, afara de religiune si computu, contine minimulu materialulu din geografia, istoria, constitutiunea patriei, istori'a naturala, antropologia (higien'a), fisica, gramatica, sintacsa, stilistica si din legendariulu propriu. Materialulu din acestu manualu este grupatu dupa anii de scóla si dupa luni.

Unu astu feliu de legendariu, in impregiurarile năstre actuale, ar' suplini in modu fărte favorabilu lips'a multora obiecte de invetiamentu.

Pana candu inse vomu avé si noi unu atare manualu seu pana candu vomu fi fericiți a inlaturá lips'a de cărți din scól'a poporala, ceea ce la totu casulu se vá intemplá mai târđiu, suntemu necesitati a tiené contu de impregiurarile nefavorabile din presentu si a-ne conformá loru.

Fiindu-cá dara abecedariile si legendariile suntu, precum am amintitu mai susu, aprópe unicele cărți, cari asta-di ajungu in manile scolariloru din scól'a poporala, ni se si impune datorint'a, cá acestea se le tractamu dupa tóte regulele si cu cea mai mare tragere de inima din tóte punctele de vedere, cá prin o atare tractare rationala se suplinimu, încátu numai se póte, lips'a altoru cărți si cá din acést'a tractare se resulte celu mai mare folosu posibilu pentru viitoriulu tinerimeii din scóla.

Legendariulu seu cartea de lectura, impreuna si abecedariulu, conformu scopului maretii, ce voimu a-lu ajunge cu ajutoriulu loru si merita, in adeveru, o tractare cátu mai bine ingrigita. Cáci, proprie, ce misiune are legendariulu? Elu, cuprindiendu in sine schitie, scrise frumosu si in forma de articlii detaiati, din toti ramii invetiamentului, fiindu unu feliu de encyclopedia, are de scopu a invetiá, prin o buna tractare, pre scolari: a ceti la intielesu, a cugetá logicu, a vorbi limb'a materna corectu, a se deprinde cu ajutoriulu lui in scrierea ortografica si in compositiuni stilistice, a-si apropiá cele mai neinecungiuratu necesarie cunoscentie despre lume si in specia a -i face pe scolari *se indragostésca cetitulu*, care este unu isvoru nesecat, ce-si revérsa cu prisosu undele s'ale binefacatórie preste mintea, inim'a si vointi'a celoru, ce au fostu adusi in positionea de a-lu iubi si pretini dupa meritu.

Scopulu legendariului, precum se vede, este din cele mai maretie. Dupa-ce amu vediutu ceea ce legendariulu cuprinde in fondu, se vedemu si form'a, in care suntu espuse diferitele parti, din cari consta elu. **R. Simu.**

(Va urmá).

II

Caracterulu Romániloru vechi, cá poporu in genere.

2. *Nutrirea dela lupóica.* Se scia, cá pre langa nutrementu, copilulu mai sugé cu laptele mamei si multe insusiri fizice si morali, bune s'au rele, dupa natur'a mamei. De-ace'a se pune atáta pretiu pre prim'a nutrire a copilului si s'au scrisu cărți intregi in contra laptărei prin *doice*, a caroru caracteru de comunu este dubiu s'au chiaru si stricatu si moralitatea ruinata. De-ace'a se recomanda nutrirea si ingrigirea copilului in stadiulu primu mamei, seu daca nu se pote acésta, atunci alegerea nutritorei se se faca cu scrupulositate, reflectându la insusirile fizice si morali ale nutritorei, cari trecu in natur'a copilului impreuna cu laptele ei.

Insusirile aceste fizice si morali ale poporului románu le-a avutu in vedere traditiunea, candu sustiene despre Romulu si Remu, cá la inceputu au fostu nutriti de o lupóica, va se dica cu primul nutritorulu au insuptu totu o data si natur'a nutritorei, *natur'a lupului.*

Este dar' de lipsa, se cunoscemu mai de aproape natur'a acestui animalu, cá se potemu face comparatiune.

„Lupulu are sêmțiri fărte agere. Miroసులు, audiulu si vederea suntu escelente. Se dice chiaru, cá elu nu numai adurmece, ci si amirosa in departare considerabile, cá percepe misicarea cea mai mica in departare mare si póte destinge si urmele animaleloru.

„Lupulu este animalu fărte lacomu, inse in navalele sale, este de totu precautu si cu grige, si in ori-ce obiectu, ore-cum-va neindatinatu, vede o cursa. Animalele, cari vré se-le prindia, asia le scie surprinde, in cátu arare-ori i scapa, si pre cele mai tari de cátu elu, le supune cu vicenia.

Impinsu de fóme, lupulu navalesce orbisii, si de ace'a o haita de lupi flamândi e periculu celu mai mare pentru turme si omeni. In lacomi'a sa, lupulu sugruma adese mai multu de cátu are lipsa si dandui-se ocașiune, face in turme mari daune.

Lupulu e lacomu inse scie si rabdá si deca nu reusiesce antái'a-óra cu pred'a, nu se lasa, ci o urmăresce pâna candu in urma totu-i succede.

Bine sciu pécărării naravulu acest'a alu lupiloru si de aci apoi dícal'a:

„Unde-su turme de miei blândi

„Suntu si lupi merei flamândi!“

„In casuri extreme lupulu se nutresce cu ori-ce, má „se sfasia chiaru si eli intre sine“.

Aplicandu tote aceste la unu poporu, ce potemu deduce din ele?

Sêmțirile mai fine ale lupului suntu insusirile, calitătile si aptitudinile spiritali ale unui poporu mai pre susu de ale altora.

Din aceste apoi se nasce dorint'a si nesuinti'a (lacomi'a) de a-si intinde influint'a si poterea asupra altora, inse cu prudentia si cu tactica, pentru a ajunge la scopu fara periclu, câte odata luându si astuti'a in ajutoriu, candu inimiculu este superioru in poterile fizice.

Sêmțiuulu de superioritate si dispusetiunea prea mare, — orba, — de a predomni, lu-face pre unu poporu se fia cutezatoriu, — temerariu, — si atunci adese trece marginile cumpetului, si face mai multa stricatiune, de cátu ar' fi fostu de lipsa pentru a-si saturá ambitiunea.

Deca in propusele sale, nu-i succede ore-care planu la prim'a intreprindere, nu desperéza, nice se lasa de acelu propusu, ci cu perseverantia si pacientia atáta iscodesce, atáta ambla in giurulu lucrului, pana-ce in urma totu pune man'a pre elu.

Si in fine, deca unu asemenea poporu nu se pote resuffá in afara asupra altora, cauta certe in la-intrulu seu si se sfasia intre sine.

Facia de Románii vechi aceste trasuri se potu observá mai la totu pasulu si traditiunea are tota dreptatea.

In anticitate putine popore au fostu, cari se se pota asemena cu Románii in aptitudinile si calitatile spirituali, dóra Grecii si Cartageninii, inse acestia in aplicarea loru luara cu totulu alte directiuni.

Incredinti in puterea si superioritatea loru, Románii incepura a dá navala, cu laconia lupésca, asupra altoru popore spre a le supune, inse si cu prudentia si precautiune, cá nimenea altii, si facia de celi mai tari cu tactica si cu politica fórte rafinata.

In órb'a loru pofta de supunere si de cutezare, de multe ori si ei, cá si lupulu, au trecutu marginele competului si ale moderatiunei, facundu mai multa stricatiune, de cátu ar' fi trebuitu si s'ar' fi asteptatu.

Din întreprinderile loru multe nu au succesu chiaru la prim'a incercare, inse dela propusele loru Románii nice odata nu s'au retrasu nice abdiceau de ele; pred'a din ochi nu si-o lasáu, pana candu — din cóce-dincolo — puneau man'a pre ea.

Cá si lupii, in lips'a altoru inimici, Románii s'au sfásiatu intre sine, la inceputu in luptele loru constitutiunali pentru eluptarea de drepturi si egala indreptatire, in urma in resbelele civile pentru predominare si satisfacerea ambi-tiuniloru personali. In casuri de periclu inse eli nice odata nu au fostu desbinati, ci cu totii un'a facia de inimicii esterni.

Cu unu cuventu disciplin'a, tactic'a, politic'a si diplo-mat'á cá la Románii vechi la nice unu poporu din anticitate nu poti aflá.

3. *Viet'á pastoralé*, alu treilea momentu din poveste, se referesce la viet'á sociale, la moravurile Romániloru.

Câte popore nu au vediutu Rom'a nascundu-se si domindu, câte nu i-an admiratu marirea cu privire invidiosa, nice unulu inse nu o-a urmatu, pentru-cá alte tempuri, — alte aparitiuni, si pentru-cá tactic'a romána *fara moravurile románe* nice odata nu ar' fi potutu produce unu tempu asiá de lungu de libertate si unu imperiu atátu de mare.

Ocupatiunea de predilectiune a Romániloru vechi, fara destingere de pusetiune si rangu a fostu econom'á campului si viet'á casnica. Ei despretiuiu comerciu si industri'a, chiaru nice scientiele nu le cultivara la inceputu. Románii vechi erau *economi martiali*, nu mai putfnu ocupati cu fierulu in contra inimiciloru, cá in tempu de pace spre a supune natur'a, carea in tiennutulu loru nu prea erá darnica. Fia-care cultivá insu-si cele doue jughere ale sale, adeca atáta cátu poté ará cu doi boi in doue díle. *Lentulii, Pisonii, Fabii*, cari au ilustratu istori'a cá invingatori de popore, si-au primitu numele dela *linte, mazere* si fasole, cari le cultivau cu desteritate. Románii portau vestimente facute de femeile si fetele loru din turmele proprie. Vitele erau in locu de bani, si dela tipulu de animalu, imprimatu de regele Serviu pre monete, capatara banii numele *pecunia*, si acestia la inceputu erau numai de arama. Banii de

argintu suntu cu câte-va sute de ani mai tineri de cátu consulatulu.

In tempu de 2^{1/2} seculi destulu pamentu in Latiu s'a cultivatu de sudore consulara si s'a si cuceritu destulu, cá se se pota dá fia-carui cetatianu câte 7 jughere. In sinulu acestei vieti campenesci s'au formatu beliducii celi mai mari, ostasii celi mai bravi si cetatienii celi mai buni; asiá unu Curiu Dentatu si Fabriciu, cari respinseru darurile regelui Pirhu din Epiru, si celu de ántáiu díse in adunare, cá acel'a nu-i Románu, care nu poté traí cu 7 jughere.

Atiliu Regulu, carele mai ántáiu atacá pre Cartagenieni in tier'a loru propria, nu aveá de cátu o mosiora fórte sterile (stérpa) in teritoriulu Romei. Unui senatoru mare, censorii nu sciura, ce testimoniú mai framosu se-i dée, decátu cá e si *economu si tata de familia fórte bunu*.

Nice cá cuceritori nu si-au uitatu acesti mari economi de ocupatiunea loru de predilectiune. Invingatorii marelui Antiochu si a superbului Mitridate aduseru intre troféele loru din Asi'a multe legume, fructe si pomi in Itali'a si prin acést'a s'au facutu meritati pentru Europ'a apuséna. Din Itali'a s'au latitu totu prin ei: mere, pere, persece, ciresie si alte fructe in scurtu tempu pâna prin Britani'a.

Pre langa aceste au fostu Románii si religiosi si onesti. Tém'a de diei s'a sustienutu preste 6^{1/2} seculi. Despre unu Greco, díce unu istoricu, cá deca i-ai incredintiatu o suma de bani, atunci si 10 contracte, totu atátea sigile, de doue-ori atátia martori adese nu ar' fi fostu de ajunsu, cá se-lu retiena dela ispit'a de a insielá, pre candu la Rom'a in administrarea sumeloru celoru mai mari de bani nu s'a auditu de defraudare nice de insielatiune.

In urm'a acestor'a potemu inchiaiá cu judecat'a unui celebru istoricu, carele díce: „Despre disciplin'a militara, „viet'á laboriosa, modesti'a si marirea Romániloru, a spune „putine este mai greu, de cátu a poté aduce multe in ainte „despre alte multe popore“.

Nicolau Popescu.

Pendululu si orologiulu.

Prelegere practica din fisica.

(Dupa V. Suppan).

(Urmare si fine).

Intrebarea a 3-a.

Gradulu alu II-lea. Se cercámu, cá deca vomu mari pondulu orologiului schimbá-se-voru oscilatiunile pendulului.

Experimentulu 1. Marimu pondulu orologiului (inse nu preste mesura); apoi suntemu atenti la numerulu oscilatiunei. Observámu, cá acel'a nu s'a schimbatu.

Experimentulu 2. Numerulu oscilatiunei nu se schimba, neci deca punemu pondu mai micu la orologi.

Deci asupr'a tēmpului si numerului oscilatiunei pondulu nu are neci o influentia. Óre nu vomu observá la oscilatiuni alte schimbári?

Experimentulu 3. Pre lānga pondu mai mare arculu oscilatiunei, amplitudinea, este mai mare, si intorsu.

Ce invetiamu din acést'a? — Cà numerulu oscilatiunei remâne acel'a-si ori este mai mare, ori este mai micu arculu oscilatiunei (amplitudinea)*). Ast'a e batatoriu la ochiu, pentru-cà mai înainte amu invetiatu, cà pendululu descrie arcu mai scurtu in tîmpu mai scurtu, arcu mai lungu in tîmpu mai lungu; si acumu observamu, cà ori e mai lungu, ori e mai scurtu arculu oscilatiunei (amplitudinea), tîmpulu oscilatiunei e acel'a-si.

Gradulu alu III-lea. Cà se scapamu din acestu dubiu, se comparamu mișcarea pendulului cu caderea. Scimu, cà cu câtu unu corpu cade din înaltime mai mare, cu atâtu mai mare celeritate primesce; cu câtu e mai piedisiu planulu, cu atâtu mai repede cade globulu pre elu. Se desemnamu pendululu oscilatoriu si amplitudinea. Amu invetiatu dejá, cà amplitudinea se pôte luá de planu plecatu; inclinatiunea planului se pôte vedé, déca la amplitudine desemnamu unu tangentu. Se lungimu amplitudinea si se tragemu din nou tangentulu. Si acest'a precumu si celu de mai înainte suntu planuri plecate, inse amplitudinea cea mai lunga ne dá unu planu plecatu cu multu mai piedisiu decâtu cea mai scurta. Ce urméza de aci? De aci urméza, cà déca amplitudinea e mai lunga pendululu vá înaintá cu mai mare celeritate chiar' cá si globulu pre planulu mai piedisiu.

Deci vedemu esplicata, esperinti'a de mai susu. Adeca pendululu pôte percurge calea mai lunga inse cu celeritate mai mare in acel'a-si tîmpu cá si calea mai scurta inse cu celeritate mai mica.

Gradulu alu IV-lea. Ce lege noua amu invetiatu?

Tîmpulu oscilatiunei nu depinde dela lungimea amplitudinei, pentru-cà déca amplitudinea e mai lunga pendululu se mișca cu celeritate mai mare.

Intrebarea a 4-a.

Gradulu alu II-lea. Se cercâmu, cà déca pendululu are pondu mai mare (discu mai greu) seau mai micu schimba-se numerulu oscilatiunei.

Experimentu. Pre o acia subtîre acatiamu unu globurelu de plumbu, si apoi numeramu oscilatiunile. Dupa ace'a in locu de globurelulu de plumbu punemu alte obiecte d. e. o petricea, unu bumbu, unu ânelu etc. si numeramu érasí oscilatiunile facute in acel'a-si tîmpu. Vedemu, cà numerulu oscilatiunei totu-de-a-un'a e acel'a-si.

Gradulu alu III-lea. N'amu observatu si la esperimentele caderei libere asemenea fenomenu? Má dá, si acolo amu observatu, cà pietrii de diferite greutâti din ace'a-si înaltime au ajunsu de-odata josu; amu vediutu, cà unu petecu de chârția pusu pre unu banu de 4 cr. v. a. a ajunsu josu de-odata cu acest'a; amu vediutu, cà pre planulu plecatu globuri de sticla si de plumbu au cadiutu cu ace'a-si celeritate.

*) Se scie, cà acést'a lege numai pâna atunci stá, pâna candu anghiulu elongatiunei nu este mai mare de 5—6 grade; inse ast'a nu e de lipsa se o amintimu aci.

Acést'a o observamu si la pendulu; ori de ce materia si pondu se fia corpu lu acatiatu pre acia, oscilatiunea o face in acel'a-si tîmpu.

Pote-ti esplicá acestu fenomenu? Care potere causéza caderea si oscilatiunea pendulului? Gravitatiunea. Unde jace acést'a potere? Nu intr'unu locu anumitu a paméntului, ci in tóte corpurile, in tóte particellele acelor'a, adeca corpurile tóte suntu intr'o forma de gre'e. Paméntulu atrage tóte particellele acelor'a cu ace'a-si potere. Pentru ace'a ori-ce greutate se aiba corpurile cadu in acel'a-si tîmpu, si osciléza in acel'a-si tîmpu pre pendulu.

Gradulu alu IV-lea. Ce amu invetiatu?

Tîmpulu oscilatiunei nu depinde dela pondulu ori materi'a pendulului, pentru-cà gravitatiunea între acelea-si impregiurâri le dá corpuriloru ace'a-si acceleritate.

Repetîre. Se-mi spune-ti ce legi amu invetiatu despre pendulu? Rspunde-ti la intrebarea prima: ce trebuie se facemu, déca orologiulu grabesce seau întârda? (Aci se potu resumá sistematice celea invetiate despre pendulu. Déca in scóla se folosesce manualu de fisica atunci se cetesce ș-lu respectivu, déca nu, atunci scolarii se-si notéze celea invetiate).

Gradulu alu V-lea. (Aplicâri).

1. Pendululu, care face una oscilatiune intr'o secunda la noi trebuie se fia de 995 cm. lungu, câtu de lungu trebuie se fia pendululu, care face una oscilatiune intr'o diumetate secunda?

2. Esplica-mi cu desemnulu, cà pendululu de 9 dm. lungu osciléza de 3 ori mai incetu de-câtu celu de 1 dm.

3. Care orologiu âmbra mai regulatu, care are pendulu mai usioru, ori mai greu?

4. Pentru-ce trebuie unsu orologiulu?

5. Pentru-ce stá orologiulu, déca e pusu strêmbu pre parete?

Petru Ungureanu.

Programa

Pentru adunarea materialului literaturii populare.

Jubite cetitoriule!

Suntu aprópe ani cinci-spredece decandu me ocupu cu adunarea de materialu pentru literatur'a populare, am si adunatu multisoru, din care ici colea am mai si publicatu cate cev'a, dar' partea cea mai mare jace in pulpitu lu mései mele. Si am materialu de tóta man'a: poesii populare, si adeca: *betrânesci* (hori lungi), *haiducesci*, *colinde*, *doine*, *hore*, *bocete*, *descantece*, *ghicituri*, *franturi de limba*, *jocuri copilaresci*, *cu viersuri tipice*; apoi mai am *povesti*, *traditii*, *legende*, *proverbe* si *mituri*.

Din acestu materialu, ordinandulu m'am pusu pre compunerea unui opu, care se oglindeze câtu numai s'ar' potea de claru viulu spiritu alu poporului nostru (aci intielegu a muncitoriului necarturariu).

Dreptu aceia cá opulu se iase câtu numai s'ar' potea de completu mi-iéu voia a rogá pe Onoratii carturari ai neamului nostru, se bine voiésca a-mi dá mana de ajutoriu, colectandu din poporu si tramitîndu-mi astu-feliu de materialu, care pusu la unu locu cu celu adunatu de mine, se

inogatiasca opulu proiectatu. Cu deosebire rogu pre domnii invetiatori rurali se adune din poporu astu-feliu de materialu, acumu incépe tempula celu mai potrivit pentru asia cev'a: tómn'a si iérn'a este poporulu mai multu pe acasa, deci fie bun carturarii nostri a culege din gur'a lui ce potu si am tramite pana la sfirsitului Martisoru 1888, la adres'a mea in O.-Rodna.

De unu ce rogu pe totu natulu, care vá bine-voí a-se ocupá cu culegerea de materialu poporalu: nu adauga dela sine nemicu, dar' nici nu lase nemicu afara, scrie-le si mi-le tramita intocmai dupa cumu iesu din gur'a poporului, cu acele-si vorbe, nu-i pase, cá unu cuventu ori altulu n'ar' fi dóra românescu, ci puna-lu cumu se aude pe acolo, ér' de vá fi in dubiu, cá dóra acelu cuventu nu e cunoscutu de intregu corpulu natiunei esplíce-lu între parantese.

Unu bunu servitiu aru face causei si domnii profesori dela gimnasia, institutetele teologice si pedagogice, déca aru bene-voí a dá eleviloru dreptu ocupatiuni pe vacatiunea Craciunului, adunarea de astu-feliu de materialu dandu-le inviatiunile necesari: cumu au de a aduná, cá se fie folositoriu causei.

Unu mare servitiu causei ar' face si acei Onorati carturari, cari mi-aru raspunde la urmatóarele intrebari:

1. Cumu se numesce comun'a, unde siedu densii, si de ce chiar' asiá? Lânga care rfu, munte ori locu mai insemnatu se afla?

2. Cumu se numescu rîurile, rîuletiele, dealurile, muntii pescerile din apropiere, si de ce se numescu asia? Nu cumv'a scie poporulu? D. e. de ce dîcu cá cel'a e dealulu smeiloru? Cee'a pescer'a dracului? Cel'a pèràulu dîneloru? Cel'a câmpulu strigoiloru? etc.

3. Cumu se numescu partile de hotaru si de ce d. e. boeresculu? fundatura? carbanaritu? fantanitia?

4. Ce nume de familii obvinu acolo mai desu, si de unde si-tragu originea?

5. Ce nume de botezu suntu mai usitate la barbati si ce la mueri?

6. Ce feliu de jocuri copilaresci, cu cuvinte la ele cunosce poporulu pre acolo?

7. Cumu se intempla cautarea pre stele? aruncarea cu bobii? Cautarea norocului spre anulu nou? ect.

8. Vêrcolacii ce suntu? din ce suntu facuti? ce sórte au? la ce suntu osenditi?

9. Cine pote deochiá? Cumu si pre cine? Ce influintia are deochiulu asupra celui deochiatu si cumu scapa de deochiu?

10. Ce dîne cunosce poporulu pre acolo? Unde le este locuinti'a? Cu ce se ocupa? Ce manéncia si béu dînele? Cumu le potemu prinde si legá? Si de ce se încérea a-le prinde?

11. Ce suntu strigoii si strigoiele? din ce se facu? Ce lucra? Cumu ne potemu mantuí de ei? Ce se scie despre ei?

12. Ce suntu moroii si moróiele? Din ce se facu? Ce lucra? Cumu ne potemu mantuí de ei?

13. Draculu ce este? Unde siede? Cumu lu-descrie poporulu?

14. Ce suntu ursitórele? Ce scimu despre ele?

15. Ce povestesece poporulu despre Jele, si Densele? despre milostivnice si frumusiele?

16. Ce obiceiú are omulu la Craciunu? San. Vasiu? Bobotéza? lasatulu de secu? Florfi, Pasci, San. Georgiu, Rosalii, Armingenu, Ilie Prorocu etc. si alte serbatori.

17. Este cunoscuta pre acolo Ture'a? Cum i mai dîcu si ce cantece mai are ea?

18. Cumu se petrecu pre acolo colindile?

19. Este cunoscutu pre acolo Priculiciulu si Tricoliciulu? Ce se povestesece despre ei?

20. Smeii si Balaurii suntu cunoscuti si cumu?

21. Ce feliu de dobitóce, si paseri socotesce poporulu de acolo cá celca mai placute ori mai urite lui Domnedieu si de ce?

22. Suntu cunoscute pre acolo legendele St. Petru si Ilie etc.?

23. Suntu pre acolo ape, lacuri, pèduri, movile, stânci, pesceri, ori alte locuri, pre cari poporulu se le pîvesca sînte ori indracite si de ce?

24. Ce spune poporulu de pre acolo despre comori?

25. Cunosce poporulu de acolo cev'a rugatiuni ori cantece morale afara de cele ce se audu in beserica?

26. Ce e cu caderea steleloru?

27. Ce suntu siolomonarii? Din ce se facu? Cumu léga ori desléga plói'a?

28. Léga pre acolo oile ori grânele in potriv'a paseriloru, si cumu?

29. Ce este mam'a padurei, si cumu-i mai dîcu? frumósa, mama luciului? Ce este hartiolea?

30. Ce este érb'a fiereloru? Si spre ce se folosesece?

31. Ce credintia are poporulu despre curcubeu: Cumu i descanta copiii?

32. Ce hoti vestiti au fostu pe acolo si ce legende au remasu de ei? Buna óra cá de Pinteá etc.

33. Spiritusiulu ce este? De unde se capeta si spre ce scopu umbla dupa elu? Cine umbla?

34. Este pre acolo cunoscuta Burduhos'a? Candu o facu si cumu?

35. Dar' strigarea preste satu cunoscuta e? Candu se intempla si cumu?

36. Ce vestiminte pórtá poporulu, de ce colóre, parte de pretiu, care-le face insusi, si care le cumpera, descrierea fie-carei bucati de vestimentu si a partiloru lui.

37. Cautarea in palma cumu se intempla?

38. Ce intielege poporulu sub potca?

39. Ce obiceiuri are poporulu la bagatulu pe branza? la bagatulu oiloru pe lapte?

40. Ce intielege poporulu sub fratele si sor'a sórelui? Buriculu pamentului? Rfulu de roua?

41. Pentru ce veneréza poporulu diu'a lui Foc'a? Filipi? Andreiulu?

42. Ce intielege poporulu sub minunéua? si ce crede despre ea?

43. Ce crede poporulu despre sierpii cei albi?

44. Ce intielege poporulu despre cocosiulu din pórt'a raiului?

45. Ce sub legatulu barbatiloru, si cumu se intempla acest'a?

46. Ce crede poporulu despre cocosii si mâtii cei negri? Ce despre gâinile negre?

47. Ce despre gâinele ce canta cá cocosii.

48. Ce crede poporulu despre mórte si cumu si-o inchipuesce?

49. Ce intielege poporulu sub lumin'a sufletului?

50. Ce este lingur'a milostiveloru?

51. Ce este sorbulu si crângulu pamentului?

52. Ce este érb'a fiereloru si pétr'a frânturei?

53. Pe unde se aude vorb'a iezarite-aru si in ce sensu? asemenea agambate-aru?

54. Cumu si candu cauta comori?

55. Cunoscutu este pre acolo Juveiulu popei? si ce e acel'a?

Materialulu adunatu brutu fara picu de prelucrare binevoiesca cei ce se intereséza de literatur'a poporale, atâtu barbatii câtu si fetitiile nóstre dela sate a-lu tramite subscrisului, care lucra in compania cu colegulu seu *Juliu Bugnariu* invetiatoriu in Hordou, la susu numitulu opu. Ar' fi dauna cá materialulu acestu scumpu se jaca numai in gur'a poporului, ori celu multu se se pastréze imprasciatu prin celea foi si foitie; mai bine se-lu adunamu la unu locu cá generatiuniloru viitore se le servéscu dreptu documentu despre ceia ce avemu astadi. Pecatulu ar' fi si mai mare, candu din vin'a nóstra s'ar' chiar' pierde. Barbatii altoru neamuri au scrisu despre noi si chiar' si datenele noastre, ér' noi fórte pucinu; despre miturile ardelenesi nu cunoscú nici unu opu in limb'a romána, precumu Magiarii au opurile lui *Kövári László* „Erdély földé ritkaságai“ si „Száz történelmi rege“ ér' germánulu *Schmid* a scrisu „das Jahr und seine Tage“. Ar' fi deci tempulu se ne ocupamu si noi odata cu adunarea si ordinarea acestoru odóre. Deci fie bunu totu natulu, dupa vointia si potintia a culege astu-feliu de materialu, si pana la 1 Aprile 1888 a-lu tramite la stimatoriulu:

Joanu Popu Reteganulu invetiatoriu *)
Rocn'a vechie (Ó. Kadna) [Transilvani'a].

Varietáti.

(Anunciu). „*Mus'a romána*“ va fi titlulu unui diariu musicalu ce va redactá si edá in anulu urmatoriu dlu *Jacobi Muresianu* profesoru de cântu si musica in Blasiu.

Acestu diariu are de scopu, pe lângá respandirea canteceiloru populare nationale, a astupá si lacun'a atâtu de semtita la publiculu nostru musicalu, mai cu sóma la arangiarea de concerte, serate musicale etc., neavéndu pentru ast-feliu de ocazioni piese románesci acomodate. si i-si ie de directiva a delaturá acestu golu prin ace'a, cá publica piese de salonu si de concerte, lucrate din cantece populare, usiurandu ast-feliu ori-carui pianistu de a potea alege si esecutá la ocazioni si piese romanesci. — „*Mus'a romána*“ va aparé cu inceputulu lui Januariu st. v. 1888 in fie-care luna odata in cartu mare pre hártia grósa si frumósa, si va contine fie-care brosiura dóue coli tipariu de note frumosu imprimat. — Program'a fóiei va fi cam de urmatoriulu cuprinsu: a) Cantece si hori populari arangiate pre pianu. b) Piese de salonu din cantece populare, arangiate pentru pianu, in forma de: Fantasie, Capriciuri, Rapsodie, Concerte etc. c) Cantece populare si originale pentru voce cu acompaniamentu de pianu. d) Piese de dansu pentru pianu pentru 2 si 4 maní. e) Cantece besericesci arangiate pentru coru barbatescu (partiture). f) Piese romanesci pentru Violina si Flauta, cu acompaniamentu de pianu.

*) Tote foile din cóce si din colu de Carpati suntú rugate a publicá acestu Programu invitatoriu**).

**) Er' On. Publicu cetitoriu ne lámú voi'a a-i atrage atentiunea asupr'a opusióreloru nóstre:

Tiganii, schitia istorica pentru petrecere, contine istoria seriósa a venirii Tiganiloru in Europ'a, precumu si o multime de glume si istorii si pácálituri diu viét'a lorú; **Trandafiri** si **Viorele**, poesii poporale; **Inimiór'a adeca flóreo poestei nationale**. — Tóte trei se afla in tóte librariile románe din Ardealu. —

J. P. R.

Partea literara de pre faci'a prima si ultima a fóiei va contine: biografii a musiciloru straini si romani, articluri, notitie, cronice, poesii populare etc. Pretiulu pre anu: 12 fl., $\frac{1}{2}$ de anu 6 fl. — pentru Romani'a si strainatate: pre anu 30 franci, $\frac{1}{2}$ anu 15 franci. — Abonamentele suntú a se face celu multu pana in finea lunei curente.

Din medicin'a populara. Cu frundi'a de Aloë se vindeca securu ranele cauzate prin arsura; si anume, déca ran'a e mica e destulu, déca punemu pre ea un'a frundia taiata in dóua, carea, dupa ce se usuca, trebue schimbata cu alt'a nóua; er' déca ran'a e mare, atunci stórcemu sucu din frundiile de aloë, umedimu cu elu una bucata de cârpa curata, cu carea apoi legamu ran'a. Cându cârpa se usuca, nu se ia diosu, ci picuramu din nou pre ea sucu de aloë. Dorerea numai decátu încetéza, si ran'a se vindeca in curundu. Din sucu se potú luá si in laintru câtiva picuri pre sacharu. Cu frundiile de aloë se vindeca si ranele cauzate prin degerare, precum si celea cauzate prin rosuri de calcioni; asemenea au unu efectu securu si la taiaturi.

Cátiva picuri din suculu de Aloë luati in apa cu una lingura de cafea alina seuu chiar' vindeca colic'a capatata din recél'a stomacului, asemenea si catarulu.

Ingrasiarea curceloru. Unu metodu nou de a ingrasiá curcele este urmatoriulu: La ingrasiare se intrebuintéza nuce si pentru-cá curc'a se se ingrasié bine se recere unu restempu de 5 septemáni. In diu'a prima capata curc'a 1 nuca imoiata in lapte, a dou'a di 2, a trei'a di 3 si asiá mai departe in tóta diu'a cu un'a mai multu pana la 18; — de aci in colu in tóta diu'a capeta cu un'a mai pucinu, asiá câtu in diu'a, in carea se taia, se ucide, capeta érase 1 nuca. — Se intielege de sine, cá in decursulu ingrasierei curc'a trebue se priméscu si altu nutrementu si inca atât'a de câtu are trebuintia. Apa curata trebue se aiba in deajunsu. Curc'a trebue tienuta in locu caldu.

Carbunii de lemnú cá mediu de ingrasiare. Carbunii de lemnú adausi la nutretiuulu viteloru cornute seuu alu oiloru, au acelu efectu, cá marescu untur'a si acceleréza productiunea de carne. Carbunii ($\frac{1}{2}$ litra pentru 25 de ori) se amesteca in taritie imoiate, cari apoi le imprastiamu intre nutretiu. Carbunii trebue se fia curati si tienuti in locu usucatu.

Deca voimú se avemu cepe forte mari, alegemu celea mai frumóse esemplare de cépa, le astediamu pre langa cuptoriu incalditu, pana cându se usuca mai de totu. Atari cepe in primavér'a venitoria fiendu sadite nu voru dá cotóre cu flori, ci numai frundie, si prelanga acést'a asiá de tare voru cresce, încátu un'a cépa va apesá $\frac{1}{2}$ chilo.

Bibliografia.

Cursu de stuparitu. Prelegeri tienute cu invetiatorii granitiaresci la Deva in Februariu si la Vaid'a-ree in Juliu 1886 in urm'a dispositiunei comitetului administrativu alu scóloru granitiaresci din fostulu regimentu romanu I de granitia, de Augustinu Deganu, invetiatoriu dirigentu granitiarescu. Cu 33 figuri. Sibiu 1887.